Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Analýza vztahů Peru a Spojených států amerických od počátku 90. let do současnosti pohledem periferního realismu

Diplomová práce

Autor: Bc. Iva Lišková

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie – latinskoamerická studia

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Lenka Špičanová, Ph. D.

Česká Lípa, 2018

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: **Iva Lišková**

Studium: F15NP0045

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - latinskoamerická studia

Název diplomové práce: **Analýza vztahů Peru a Spojených států amerických od počátku 90. let do současnosti pohledem periferního realismu**

Název diplomové práce AJ: Analysis of bilateral relations between Peru and the United States of America since the beginning of the 90's to the present day using the perspective of peripheral realism

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem této diplomové práce je analýza americko-peruánských vztahů a důvodů proměn těchto vztahů od 90. let, kdy se v Peru dostal k moci Alberto Fujimori, až do současnosti, tj. konce funkčního období prezidenta Pedra Pabla Kuczynského. Autorka bude zkoumat, jak se povaha vztahů Spojených států amerických a Peru během zkoumaného období měnila z pohledu periferního realismu. Ten se zaměřuje na asymetrii světového řádu a ekonomický rozvoj jako hlavní motivaci pro přijímání pravidel silnějších států ze strany slabších. Spojené státy americké, jakožto hegemon celé Ameriky a nejdůležitější zahraniční partner pro Peru, zaujímají v zahraniční politice každé latinskoamerické země specifické postavení. Tato práce zkoumá významné události v diplomatické, ekonomické a bezpečnostní dimenzi. Bezpečnostní politika je zaměřena především na boj proti drogám. Práce zhodnotí též současné partnerství Spojených států amerických a Peru se zaměřením na dosažené úspěchy, a také na problematické body, které zatím brzdí další rozvoj vzájemných vztahů.

Hudson, Rex A. 1992. Peru: A Country Study. Washington D.C. : Federal Research Division. McClintock, Cynthia - Vallas, Fabian. 2003. The United States and Peru: Cooperation at a cost. New York: Routledge. Palmer, David Scott. 1998. Relaciones bilaterales Estados Unidos - Peru en la era Clinton. Fuerzas Armadas y Sociedad 13 č. 2, 22 - 36. Radbill, José de la Puente. 1997. Cuadernos de Trabajo de un Embajador: Aportes para la História del Servicio Diplomático del Perú y las Relaciones Internacionales (1945 - 1997). Lima: Fondo Editorial de la Pontificia Universidad Católica del Perú. Sabogal, Julio Alvarez. 2009. La Política Exterior Del Fujimorato (1990 - 2000) : Del autonomismo y el aislamiento económico al globalismo y el aislamiento político. Lima: IEP. Walter, Richard J. 2010. Peru and the United States: how their ambassadors managed foreign relations in a turbulent era. Pennsylvania: University Press.

Garantující pracoviště: Katedra politologie, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Lenka Špičanová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 20.4.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala, pod vedením Mgr. et Mgr. Lenky Špičanové, Ph.D., samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V České Lípě dne …….

Podpis studenta …….

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucí práce Mgr. et Mgr. Lence Špičanové za její cenné rady a pomoc při vedení diplomové práce.

V České Lípě dne ……..

Podpis studenta …….

Anotace

LIŠKOVÁ, IVA. *Analýza vztahů Peru a Spojených států amerických od počátku 90. let do současnosti pohledem periferního realismu.* Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2018, Diplomová práce.

Cílem této diplomové práce je analýza vzájemných vztahů Peru a Spojených států amerických. Jedná se o případovou studii zaměřenou na období let 1990 – 2018. Zkoumá významné události v diplomatické, ekonomické a bezpečnostní dimenzi. Bezpečnostní politika je zaměřena především na boj proti drogám jako její nejpalčivější části. Teorií, na jejímž základě jsou vztahy hodnoceny, je periferní realismus. Ten se zaměřuje na asymetrii světového řádu a ekonomický rozvoj jako hlavní motivaci pro přijímání pravidel silnějších států ze strany slabších.

Klíčová slova

Peru, Spojené státy americké, bilaterální vztahy, diplomacie, ekonomická spolupráce, protidrogová politika

Annotation

LIŠKOVÁ, IVA. *Analysis of bilateral relations between Peru and the United States of America since the beginning of the 90´s to the present day using the perspective of peripheral realism.* Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2018. Diploma thesis.

The aim of this theses is to analyze bilateral relationship between Peru and the United States of America. It is a case study focused on a period from the year 1990 to the present time. It evaluates the most relevant events in the field of diplomacy, economy and security. The dimension of security is focused mainly on counter-narcotics efforts since it is the most relevant aspect of bilateral relations. The analysis is based on a theory of peripheral realism. This theory focuses on the asymetry of the world order and economic development which serves as the main motivation for the less powerful states to obey the rules that are set by the more powerful ones.

Keywords

Peru, United States of America, bilateral relationship, diplomacy, economic cooperation, counter-narcotics policy

Obsah

Úvod ... 1
1. Periferní realismus ... 5
1.1. Hierarchie světového řádu ... 5
1.2. Otázka autonomie a strategie států v zahraniční politice ... 7
1.3. Normativní aspekt periferního realismu ... 8
1.4. Vztah k ostatním teoriím realismu ... 9
1.5. Periferní realismus ve vztahu Peru a Spojených států ... 10
2. Analýza vzájemných vztahů. ... 12
2.1. Charakteristika vzájemných vztahů od 19. století po konec studené války ... 12
2.2. Fujimoriho dekáda (1990-2000) ... 14
2.2.1. Rozdílné ideje, společná cesta (červenec 1990-duben 1992) ... 14
2.2.2. Autopuč a změna amerického směru (duben 1992 – duben 1995) ... 17
2.2.3. Druhý Fujimoriho mandát (duben 1995-duben 2000) ... 22
2.2.4. Shrnutí ... 27
2.3. Alejandro Toledo (2001-2006) ... 30
2.3.1. Shrnutí ... 36
2.4. Alan García (2006-2011) ... 37
2.4.1. Nová éra prezidenta Obamy (2009 - 2011) ... 40
2.4.2. Shrnutí ... 43
2.5. Ollanta Humala (2011-2016) ... 44
2.5.1. Shrnutí ... 49
2.6. Pedro Pablo Kuczynski (2016 – březen 2018) ... 50
2.6.1. Shrnutí ... 52
Závěr ... 53
Zdroje ... 58

Úvod

Vztahy Peru a Spojených států amerických lze z dlouhodobého hlediska charakterizovat jako směs konvergentních i divergentních zájmů, spolupráce i konfliktu, ale jsou poznamenány i obecnou strategií USA vůči celému regionu Latinské Ameriky. Během dvou období prezidenta Fernanda Belaúndeho (1963-1968 a 1980-1985) byl přístup k Washingtonu velmi pozitivní, zatímco éry prezidentů Juana Velasca Alvarada (1968-1975) a Alana Garcíi (1985-1989) jsou poznamenány mnoha konflikty. Úkolem diplomové práce je analýza vzájemných vztahů obou zemí v období od roku 1990 do současnosti optikou periferního realismu. Periferní realismus je teorie, která je schopna odrazit mocenskou, ekonomickou i geostrategickou asymetrii mezi Spojenými státy a Peru. Přestože vychází z realismu, její základní předpoklady nevychází z moci a bezpečnosti jako zásadních faktorů pro podobu zahraničních vztahů, ale z ekonomického rozvoje. Její tvůrce, Carlos Escudé, tvrdí, že periferní realismus lze používat pro pochopení zahraniční politiky všech států Latinské Ameriky, nicméně zatím neexistuje odborná práce, která by její předpoklady aplikovala na případ Peru, což tvoří jednu z hlavních motivací pro sepsání této diplomové práce. Jakožto výchozí teorie je blíže představena v samostatné kapitole (kapitola č. 1).

Časové období od začátku 90. let bylo vybráno z následujících důvodů. Zaprvé, konec studené války znamenal proměnu strategie zahraniční politiky Spojených států vůči svým partnerům v Latinské Americe, což byl i jeden z důvodů proč byla vybrána teorie periferního realismu, která má větší explanační potenciál v podmínkách multipolárního světa, než starší realistické teorie. Zadruhé, dekáda 90. let a přelom milénia byla v Peru poznamenána vládou Alberta Fujimoriho, který provedl nezbytné ekonomické reformy, ale zároveň vyvolal ústavní krizi, když zahájil svůj druhý termín jako prezident, což je v rozporu s peruánskou ústavou. Tento tah mj. poškodil i vztah se Spojenými státy. Zatřetí, zkoumané období téměř tří dekád sice neumožňuje díky rozsahu diplomové práce detailní rozbor každé události ve vztazích Peru se Spojenými státy, ale poskytuje dostatečný historický i časový odstup pro hledání vzorce přístupu k vzájemným vztahům bez ideologického či jiného zatížení. Na základě uvedených skutečností je formulována následující hypotéza:

H: *Vztahy mezi Peru a Spojenými státy se v období od 90. let až do současností řídí logikou periferního realismu.*

Tato hypotéza bude potvrzena či vyvrácena analýzou jednotlivých nástrojů zahraniční politiky ve zkoumaném období. Ve všech dimenzích se autorka snaží o selekci nejvýznamnějších událostí či politik, které měly významný vliv na podobu a budoucí vývoj vzájemných vztahů. Existuje mnoho typologií nástrojů, nejčastěji se však využívá dělení na:

- politické nástroje,
- ekonomické nástroje,
- bezpečnostní a vojenské nástroje (Smolík 2014:163).

Pro lepší pochopení práce je nutno vymezit výše uvedené dimenze a koncept zahraničně-politických vztahů, který je předmětem výzkumu této práce.

Pro pojem zahraniční politika neexistuje jednotná definice. Blížkovský a De Elera ji vymezují následovně:

„*Zahraniční politika je součástí veřejné politiky země nebo jiných aktérů, kteří ovlivňují další partnery, aby se chovali podle jejich zájmů, jak jen to bude možné. Zahraniční politika je tak státní strategií s vlastními zájmy zaměřující se na dosažení svých cílů na územích mimo své teritorium*“ (2013:12).

Mezi politické nástroje nejčastěji řadíme participaci v mezinárodních aliancích a organizacích a diplomacii. Jelikož práce vychází z premis realismu, vztahy Peru a Spojených států amerických na úrovni mezinárodních uskupení (např. APEC) a setkávání (např. Summit Amerik) či role nestátních aktérů budou zmíněny pouze, pokud to bude relevantní pro splnění cíle práce. Diplomacie je pojem, který může mít mnoho definic. Může se jednat o (1) vztahy mezi nezávislými státy vedené prostřednictvím ústředních činitelů země či v zahraničí v rámci diplomatické služby. (2) Diplomacie může znamenat dovednost, ve které jde především o používání taktu při jednání s lidmi. (3) Jakákoli forma pokusu podporovat mezinárodní negociace. (4) Synonymum pro zahraniční politiku (běžné pojetí zejména ve Spojených státech) (Blížkovský-De Elera 2013:55, Berridge-Lloyd 2012:97-98). Pro potřeby práce bude využíváno první definice, přičemž ústředními činiteli budou myšleni především prezidenti Peru a Spojených států amerických.

Zkoumané období v peruánském kontextu koresponduje s obdobím prezidentství Alberta Fujimoriho (1999-2000), Valentína Paniagua (2000-2001), Alejandra Toleda (2001-2006), Alana Garcíi (2006-2011), Ollanty Humaly (2011-2016) a Pedra Pabla

Kuczynského (2016-březen 2018[1]). Na straně Spojených států se za zkoumané období na prezidentském postu vystřídali George H. W. Bush (1989-1993), Bill Clinton (1993-2001), George W. Bush (2001-2009), Barack Obama (2009-2017) a Donald Trump (2017-současnost). Přestože je předmětem výzkumu fenomén bilaterálních zahraničně-politických vztahů a primárním fokusem práce nejsou postoje těchto aktérů, je nutné reflektovat, že obě zkoumané země jsou charakterizovány prezidentským systémem, ve kterém má hlava státu významnou roli i v mezinárodních vztazích. Postoje a počínání těchto aktérů tak mají přímý dopad na bilaterální vztahy, proto je nelze z analýzy vynechat.

Politicko-diplomatický aspekt však představuje pouze jednu dimenzi výzkumu této práce. Další z nich tvoří ekonomická politika. Ta může mít formu zahraniční pomoci, zahraniční ekonomické a obchodní politiky či hospodářských sankcí (Blížkovský-De Elera 2013:57-59). Diplomová práce se v této oblasti primárně zaměří na vyjednávání a implementaci bilaterální dohody o volném obchodu mezi Peru a Spojenými státy.

Poslední dimenzí, která je v práci analyzována, je bezpečnostní a vojenská. Tato dimenze má však poněkud širší záběr, může být mnohoznačná a reflektovat různé normativní předpoklady. Dle Mareše může být bezpečnost stejně jako moc 'tvrdá' (tzn. tradičně vojenská) a 'měkká' (nevojenské hrozby, organizovaný zločin, kriminalita aj.). Obecně definuje bezpečnost jako *„stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt (zpravidla národní stát, popř. i mezinárodní organizaci) a jeho zájmy, a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat.“* (Mareš 2002:12-13). Keohane a Nye argumentují, že došlo k poklesu významu vojenské síly v zahraniční politice, namísto toho existuje mezi státy vzájemná závislost spíše v ekonomických, environmentálních a dalších aspektech (Keohane-Nye 2011:7-9). Na základě těchto definic a předpokladů bude práce zkoumat spolupráci Peru a Spojených států amerických v oblasti boje proti obchodu s narkotiky, jež lze zařadit mezi 'měkké' oblasti bezpečnostní politiky.

Protože v praxi se tyto dimenze často prolínají, budou analyzovány simultánně s tím, že práce členěna dle mandátů jednotlivých peruánských prezidentů a poté dojde ke shrnutí a vyvození závěrů z pohledu jednotlivých dimenzí. Z perspektivy metodologie je

1 V březnu 2018 rezignoval na svůj post díky skandálu kupování hlasů a byl dle ústavních zvyklostí Peru nahrazen bývalým prvním víceprezidentem Martínem Vizcarrou. Vzhledem k tomu, že se jedná o událost, která se stala během psaní této diplomové práce, nebude díky krátkému časovému odstupu a nejistého směřování prezidenta toto období více rozebíráno.

práce jedinečnou případovou studií, která využívá metody kvalitativního výzkumu. Případem jsou v tomto případě peruánsko-americké vztahy zkoumané v období 1990-2017.[2] Data pro zpracování práce mají charakter primární i sekundární literatury. Tato data jsou zpracována pomocí procesů syntézy a analýzy, čímž bude následně potvrzena či vyvrácena hypotéza.

Limitem práce je relativně malý historický odstup některých událostí či riziko subjektivního hodnocení relevance prezentovaných událostí. Časový rámec práce též neumožňuje hlubší analýzu událostí. Práce je též limitována obsahově, jelikož nejsou zkoumány všechny politiky a oblasti spolupráce mezi Peru a Spojenými státy americkými. S tímto vědomím jsou hodnoceny i závěry práce.

Práce je členěna následovně. První kapitola představí teorii periferního realismu – její hlavní premisy, vztah k ostatním teoriím, kritika této teorie a další. Další kapitola představí krátký historický přehled vztahů Peru se Spojenými státy americkými. Následující kapitoly jsou pak věnovány jednotlivým dimenzím zahraniční politiky ve zkoumaném období – politicko-diplomatické, ekonomické a bezpečnostní. V závěru jsou zhodnocena prezentovaná zjištění a potvrzena či vyvrácena formulovaná hypotéza.

2 U provádění výzkumu je důležité rozlišovat mezi tím, co je případová studie a co je případ. Případem mj. bývá dostatečně ohraničená historická epizoda sama o sobě (Kořan 2008:32).

1. Periferní realismus

„*Periferní realismus se jednoduše snaží udělat realismus více realistickým*."

(David Close 2009:236).

Periferní realismus je jednou z nejvlivnějších teorií mezinárodních vztahů s kořeny v Latinské Americe. V roce 1995 ji formuloval Carlos Escudé za účelem vysvětlit chování jihoamerických států v mezinárodním systému. Kromě explanačního potenciálu má však i normativní dimenzi. Escudé ji v počátcích používal zejména na případě Argentiny (její role ve válce o Falklandy atd.), ale v současnosti se periferním realismu dostává pozornosti i v ostatních nezápadních státech jako Indii, Izraeli či Číně, která se na základě premis této teorie snaží prozkoumat řešení dilemat své zahraniční politiky (Escudé-Schenoni 2016:2, Escudé 2014:45).

1.1. Hierarchie světového řádu

Jedním ze základních konceptů, se kterým periferní realismus pracuje, je asymetrie vztahů mezi státy. Kořeny asymetrie sahají až k pracím Thúkydida, který si všímal asymetrických mocenských vztahů a jejich důsledků. Escudé tvrdí, že mezinárodní uspořádání světa je pořád takové, jaké ho popsal Thúkydidés před 2 500 lety: „*Silní dělají co mohou, slabí trpí to, co musí.*" (E-International Relations 2016). Periferní realismus též čerpá z paradigmatu rozdělení mezinárodního řádu na centrum a periferii - proto i název periferní realismus (E-International Relations 2016). Escudé vnímá mezinárodní řád jako proto-hierarchický a státy dělí do několika kategorií:

a) tvůrci pravidel („*rule makers*"),
b) příjemci pravidel („*rule takers*"),
c) rebelské státy („*rebel states*" nebo „*rogue states*").

Státy, které jsou tvůrci pravidel, tvoří pět stálých členů Rady bezpečnosti (Čína, Francie, Ruská federace, Velká Británie a Spojené státy americké) plus Německo. Tyto státy jsou vnímány jako centrální, zatímco země ve zbývajících dvou kategoriích jsou periferiemi. Tvůrci pravidel jsou proto, že mají moc zničit svět a jsou strážci jaderných zbraní díky mezinárodní smlouvě o nešíření jaderných zbraní. Německo je zařazeno do

této kategorie díky svému postavení jako *de facto* vládce Evropské unie a ekonomické velmoci. Státy, které tvoří pravidla, mají zároveň i možnost je obcházet (Escudé-Schenoni 2016:7). Jak upozornil například McCoy, Spojené státy si mohou dovolit používat finanční prostředky k financování povstaleckých teroristických organizací v zahraničí, což je pro mocensky slabší státy z mnoha důvodů nemožné (McCoy 2003). Ve způsobu zařazení států do této kategorie spatřuji několik problematických aspektů. Zaprvé, pokud jsou státy zařazeny mezi tvůrce pravidel z důvodu statusu stálých členů Rady bezpečnosti, je na místě, aby následovala debata, jak je tato instituce efektivní a zda by nebylo vhodnější zvolit jiné kritérium. Pokud jsou státy mezi tvůrce pravidel zařazeny díky jejich potenciálu zničit svět jadernými zbraněmi, musely by být mezi ně zařazeny i Indie, Severní Korea, Izrael či Pákistán. Zároveň Escudé ve svých pracích dostatečně nevysvětluje, zda se do pozice tvůrců pravidel řadí i státy, které jsou tzv. regionálními velmocemi, jako například Írán či Brazílie, které mají značnou míru vlivu na okolní státy, ale jejich mezinárodní vliv není tak signifikantní.

Druhou, nejrozšířenější skupinou států, jsou příjemci pravidel. Jde o velmi heterogenní skupinu, která zahrnuje jak rozvojové, tak vyspělé země. Tyto vyspělé země však nemají moc stanovovat pravidla ani účinně vetovat tvůrce pravidel. Díky přílišné rozdílnosti mezi státy v této kategorii a zejména neschopnosti vymezit, kam spadají tzv. „*middle powers*“ či „*emerging powers*“, byl Escudé terčem kritiky (například Jordaan 2003, Pape 2005). Proto v roce 2015 navrhl jako jedno z možných rozdělení odlišovat:

a) příjemce pravidel typu A: industrializované země, jejichž ekonomiky jsou plně integrovány do centra světové ekonomiky, ale nemají hypotetickou možnost zničit svět (např. Austrálie, Japonsko, Kanada a většina menších západoevropských států),
b) příjemce pravidel typu B: rozvojové země, které jsou schopny si samy zajistit vlastní bezpečnost vůči svým sousedům, kteří též spadají do kategorie periferních států (např. Brazílie, Chile, Kolumbie),
c) příjemce pravidel typu C: státy periferie, které se samy nemohou bránit proti svým periferním sousedům kategorie B a jako nezávislé přežívají jen díky vnitrostátnímu konsensu (např. Argentina po vojenském kolapsu po válce o Falklandy).

Poslední skupinu tvoří tzv. rebelské státy, které nemají moc stanovovat pravidla, ale staví se proti nim do opozice za cenu enormních nákladů pro své obyvatele (např.

Severní Korea) (Escudé 2015).

Peru lze zařadit mezi příjemce pravidel typu C. Sousedí s pěti státy – Ekvádorem, Kolumbií, Brazílií, Bolívií a Chile. Dle odhadu statistického serveru *Nation Master*, který srovnává vojenskou sílu zemí dle výše výdajů na armádu vyjádřených v bilionech dolarů a procenta HDP, vybavení či lidské síly, má Peru vojenskou převahu pouze nad Ekvádorem a Bolívií, přičemž s Bolívií jej váže historická smlouva o obranné alianci, uzavřená roku 1873 na popud hraničních sporů s Chile (Armstrong 2010).

1.2. Otázka autonomie a strategie států v zahraniční politice

Escudé rozpracovává ve své teorii i koncept autonomie států v zahraniční politice. Autonomie jako koncept byla často využívána v akademické sféře, málokdy však byla explicitně definována, a to, že státy se snaží o autonomii, bylo konstatováno jako fakt. Zejména pro vládce periferních států je však otázka autonomie důležitým atributem ve vnitropolitických i zahraničně-politických otázkách. S přelomem milénia začali někteří akademici definovat státní autonomii v zahraniční politice jako synonymum pro národní bezpečnost a svobodu volby a manévrování (např. Simonoff 2003, Russell a Tokatlian 2003). Escudého periferní realismus tuto definici odmítá jako konceptuálně nevhodnou a tvrdí, že autonomie by měla být definována s ohledem na náklady, které musí stát vynaložit na úkor svobodné volby a manévrování v zahraniční politice. Dle něj jsou rozhodnutí státníků v oblasti směřování zahraniční politiky či strategií vždy činěna na úkor občanů ve smyslu omezení možnosti jejich ekonomického rozvoje a blahobytu. Proto mají vládci zemí tendence zakrývat své zahraničně-politické zájmy do hávu nacionalismu k naklonění veřejnosti. U mocností je tato skutečnost méně patrná, protože disponují relativním nadbytkem ekonomických i lidských zdrojů, na rozdíl od zemí periferie. Nicméně zdroje nejsou nikdy nekonečné a extrémní míra autonomie v zahraniční politice nezbytně vede k diktatuře a vyčerpání lidských i ekonomických zdrojů. Toto dilema Escudé vyjádřil v následující formuli:

absolutní autonomie v zahraniční politice = absolutní národní tyranie

Tato formule vede ke dvěma obecným závěrům (Escudé 2012, Escudé-Schenoni 2016:8-12). Zaprvé, demokratické režimy jsou více ochotny zachovávat *status quo*, v čemž se shoduje s teorií demokratického míru Bruce Russetta

a Michaela W. Doyla, která postuluje, že demokracie mezi sebou nemají tendence vést války (Placek 2012). Zadruhé, některé státy si mohou dovolit větší mobilizaci vnitrostátních zdrojů za účelem plnění cíle zajištění mezinárodní bezpečnosti – tento fakt rozpracovává například Fareed Zakaria (1998).

Periferní státy jakožto slabší a zranitelnější mají proto mnohem větší tendence podřizovat se a slaďovat své strategie zahraniční politiky se silnějšími státy. Tato strategie je postavena na logice ochrany slabšího státu, která po pečlivé analýze nákladů a výhod může přinášet benefity oběma stranám. Escudé tvrdí, že hlavní prioritou periferních států v zahraniční politice je ekonomický rozvoj, ne bezpečnost. Toto konstatování je asi nejdůležitější myšlenkou periferního realismu, která jej odlišuje od ostatních teorií realismu. Tento přístup jej posouvá od státo-centrického uvažování realistických teorií k postavení občanů do středu tohoto uvažování. Hlavním národním zájmem v zahraniční politice by tedy dle pohledu periferního realismu pro příjemce pravidel i rebelské státy mělo být zlepšování životní úrovně obyvatelstva a ekonomický rozvoj. Navazuje na teorii závislosti Raúla Prebische, která je však považována za teorii ekonomického rozvoje a teorii obchodního státu Richarda Rosencrance v tom, že periferní stát má zaujmout právě tuto strategii a snažit se o dobré vztahy s ostatními státy za účelem obchodu. Politika řízená národní pýchou a ješitností, kdy je stát připraven použít donucovací prostředky za účelem splnění svých cílů dle Escudého nemůže být úspěšná. Tyto premisy jsou dle něj realistické, jelikož se strategie států v zahraniční politice zakládá na adaptaci vhodného chování dle moci a pozice ve světové hierarchii jednotlivého státu (Nawaz 2016:54-57, Escudé 2009).

1.3. Normativní aspekt periferního realismu

Jak již naznačila předchozí kapitola 1.2., periferní realismus nemá pouze potenciál vysvětlit chování států v zahraniční politice, ale též může sloužit jako normativní doktrína pro chování států periferie v zahraniční politice. Mezi principy, kterými by se měly řídit, lze zařadit následující obecná pravidla:

a) V liberální demokracii je základní funkcí zahraniční politiky státu přijímajícího pravidla schopnost sloužit svým občanům.
b) Socioekonomický rozvoj je hlavním zdrojem národního zájmu, zejména pokud země nečelí externím vojenským hrozbám.

c) Pro oblast Latinské Ameriky (včetně Peru) byly Spojené státy až do první dekády 21. století hlavním zdrojem externího omezení pro úspěch zemí této oblasti. V současnosti jsou Spojené státy díky úpadku role globálního hegemona nahrazovány Čínou a částečně Brazílií, pořád si však zachovávají silný vliv.

d) Pro periferní státy, které spadají do sféry vlivu USA či dalšího vlivného hráče, je nejlepší strategií zachovávání dobrých vztahů s touto mocností, pokud to ovšem nezahrnuje obětování vlastních materiálních zájmů, které považují tyto státy za důležité.

e) Státy přijímající pravidla by se měly vyhnout jakékoli politické konfrontaci za účelem vyjednání lepších podmínek, ve které je v sázce blahobyt obyvatelstva (Escudé 2014:55-56).

1.4. Vztah k ostatním teoriím realismu

Periferní realismus se, jak již je z jeho samotného názvu patrné, řadí mezi realistické teorie mezinárodních vztahů. Existuje široké spektrum těchto teorií, z nichž mnohé mají kořeny hluboko v minulosti. Téměř všechny se však shodují v tom, že základní jednotku mezinárodního systému tvoří stát jako unitární a racionální aktér. V zahraničních vztazích těchto států je hlavním hybatelem moc, která je nejčastěji vyjádřena ve smyslu materiální a vojenské síly a všechny ostatní mezinárodní otázky a strategie se od ní odvozují. Tento pohled lze v „západním“ kontextu aplikovat na období od vestfálského míru po konec studené války (Drulák 2010:55). Mezi nejvýznamnější teoretiky klasického realismu patří například Hans Morgenthau. V 70. letech 20. století došlo k revizi mnoha myšlenek realismu, proto se tento nový směr nazývá neorealismus. Jeho hlavním představitelem byl Kenneth Waltz (Černohous 2017:17-18).

Periferní realismus se oproti předchozím teoriím realismu a neorealismu vymezuje ve třech hlavních aspektech: (1) stát jako hlavní jednotka analýzy, (2) hlavní role bezpečnosti při definování národního zájmu, (3) koncept anarchie jako řídící princip mezinárodního systému.

Zaprvé, periferní realismus představuje nové intervenující proměnné do fungování zahraniční politiky státu. Jeho významným příspěvkem do realistických teorií bylo konstatování, že mezinárodní politika se odehrává mezi zeměmi, které jsou charakterizovány specifickými rysy jako společnosti, tak politické organizace. Tato

konfigurace politického režimu, sociální struktury, politické kultury a dalších faktorů ovlivňuje i podobu zahraniční politiky jednotlivých zemí. Ta může sloužit nejlepším zájmům jejich občanů, elity či jednotlivých státníků. Tento pohled měl poté vliv i na teorii neoklasického realismu, která se začala formovat v polovině 90. let.

Zadruhé, periferní realismus částečně navazuje na Roberta O. Keohana a Josepha S. Nye a jejich teorii komplexní vzájemné závislosti, kterou formulovali v 70. letech 90. století. Keohane a Nye si všímali, že dochází k poklesu významu vojenské síly jako nástroje zahraniční politiky na úkor ekonomických, environmentálních a dalších závislostí. Escudé podobně dochází k závěru, že bezpečnost není vždy určujícím faktorem zahraniční politiky. Vnější politika zároveň nemůže být oddělena od ekonomiky, v níž je národním zájmem ekonomický rozvoj a blahobyt obyvatelstva, kdy platí, že čím větší ekonomická moc a kvalita lidských zdrojů, tím větší je i moc státu v oblasti bezpečnosti a přežití státu. V tomto ohledu představuje periferní realismus zásadní odklon od státocentrického vnímání zahraniční politiky, který doprovázel realismus po několika staletí.

Zatřetí, periferní realismus představuje proto-hierarchickou strukturu mezinárodního uspořádání, čímž se odklání od neorealistických předpokladů. Jeho stoupenci odvozují příčiny rivality a mocenských bojů od povahy mezinárodního systému, který postrádá suverénní autoritu, která by jej řídila. Proto jej lze definovat jako anarchický a spolupráce států je omezena pocitem nebezpečí a obav států z budoucích záměrů ostatních států. Naopak periferní realismus považuje hierarchické uspořádání za jeden z výchozích předpokladů (Schenoni-Escudé 2016:3-5, Černohous 2017:16).

1.5. Periferní realismus ve vztahu Peru a Spojených států amerických

V úvodu byl vytyčen hlavní cíl této diplomové práce, a to analýza vzájemných vztahů Peru a Spojených států amerických optikou periferního realismu. Je předpokládáno, že Spojené státy figurují jako tvůrci pravidel a Peru jako příjemce pravidel typu B. Na základě Escudého teorie je tedy předpokládáno několik charakteristik bilaterálních vztahů.

Zaprvé, Peru se bude podřizovat Spojeným státům a formovat svou politiku v oblasti vzájemného spolupráce, ale i v zahraniční politice dle vzoru Spojených států.

Zadruhé, toto podřizování bude činěno s hlavním cílem ekonomického rozvoje, který by mohl být narušen, pokud by se Peru Spojeným státům nepodřídilo. Zatřetí, bezpečnost nebude tvořit prioritu vzájemných vztahů. Začtvrté, Peru se bude snažit vyhnout jakékoliv politické konfrontaci, pokud nebude v sázce ohrožení důležitých ekonomických zájmů. Zapáté, Spojené státy americké si i přes vzrůstající vliv Číny a dalších regionálních velmocí (jako Brazílie či Írán) v Peru uchovávají roli tvůrce pravidel.

Následující kapitola se zabývá podobou vzájemných vztahů z pohledu událostí či strategií, které je v analyzovaném období nejvíce charakterizovaly v rámci jednotlivých dimenzí. Ty budou nejdříve popsány a následně budou hodnoceny pomocí pěti předpokladů chování vytyčených výše.

2. Analýza vzájemných vztahů

2.1. Charakteristika vzájemných vztahů od 19. století po konec studené války

Tato kapitola se zabývá představením vzájemných vztahů do kolapsu komunismu. Slouží k obecnému představení podoby vztahů mimo hlavní analyzované období. K navázání diplomatických vztahů mezi Peru a Spojenými státy americkými došlo v roce 1826, krátce po proklamaci nezávislosti tohoto latinskoamerického státu. Američané brali zemi jako zdroj guána[3] a naopak američtí podnikatelé se často podíleli na výstavbě peruánské infrastruktury (železnice, přístavy a podobně). K prohloubení vztahů došlo zejména po Pacifické válce (1879-83), na které se výrazně podepsal William Russel Grace, irský imigrant žijící v Peru, který vybudoval v New Yorku velmi úspěšné ekonomické impérium. Prostřednictvím finanční pomoci, výstavby a politických vazeb se zasloužil o obnovu Peru a tzv. „*Grace Contract*“ zemi vyvedl z dluhového zatížení způsobeného válkou. Během celého 20. století docházelo k postupnému navyšování americké přítomnosti v Peru, včetně založení vojenské základny v Chimbote za účelem ochrany Panamského průplavu. Tento růst vlivu lze pozorovat zejména v období vlády prezidenta Augusta B. Leguíy (1919-30), který byl velkým obdivovatelem americké kultury a snažil se o reformu vzdělávání dle vzoru Spojených států a o přilákání amerických investic. USA též pomáhaly s řešením hraničních sporů s Chile a Ekvádorem. Obecně se dá říci, že vztahy mezi těmito dvěma zeměmi byly za období vlády prezidenta Leguíy na velmi vysoké úrovni kooperace (Embajada de Estados Unidos en Perú (a.)., Aguirre, L. M. 2006:4-10, Clayton, L 1999:7-10).

Intervence USA na straně Peru v jeho hraničních sporech se objevovaly i během 30. a 40. let 20. století (Estefanía 2010:4). Po druhé světové válce obě země sdílely společnou antipatii vůči komunismu, což přinášelo harmonii do bilaterálních vztahů a nárůst amerických investic i přes rozsáhlé protiamerické protesty související s návštěvou prezidenta Nixona v Limě. Mnoho Peruánců totiž mělo a stále má anti-imperialistický sentiment vůči americkému vlivu. Kapitalistický přístup Spojených států tak Peru rozděloval na dva tábory. To se plně projevilo ve sporu s americkou společností I.P.C., která byla obviňována z okrádání Peru o její ropu. Vášnivá veřejná

3 Nahromaděný trus mořských ptáků či netopýrů sloužící zejména pro výrobu hnojiva.

debata, která následovala, pomohla k realizaci vojenského převratu v roce 1968. Ten odstranil prezidenta Fernanda Belaúnde Terryho a nastolil vládu junty vedené Juanem Velascem Alvaradem. Tato revoluce znamenala razantní přeměnu vztahů se Spojenými státy americkými. Junta začala znárodňovat americké společnosti na území Peru a geostrategicky se obrátila k Sovětskému svazu, se kterým začala významně obchodovat s různými typy komodit, včetně dodávek zbraní. V roce 1975 Alvarado zemřel a byl nahrazen generálem Franciscem Moralesem Bermudezem, který pokračoval v nacionalistickém směřování Peru a zároveň se snažil o oživení peruánské ekonomiky, která byla ve velmi špatném stavu. V roce 1980 předala junta moc zpět do rukou volené autority a prezidentem se stal Belaúnde Terry. Ekonomické problémy však stále přetrvávaly a zhoršily se po přírodní katastrofě El Niño, která způsobila masivní záplavy v některých částech Peru a extrémní sucho v jiných a zdecimovala rybářský průmysl. Špatná životní situace obyvatel Peru též vedla k nárůstu terorismu v podobě skupin jako *Sendero Luminoso*, profitující z obchodu s narkotiky.

Období od vlády junty po konec studené války lze charakterizovat prostřednictvím peruánského odmítání tržních principů ekonomiky, i když se sama země neoznačovala za socialistickou. Tento fakt též neznamenal, že vztahy s USA byly na bodu mrazu. Obě země stále kooperovaly především v oblasti protidrogové politiky. Obecně byl přístup Spojených států amerických k Peru součástí obecnější strategie k socialistickým státům, takže jej ovlivnila například politika *détente* či rozhodnutí prezidenta Reagana používat zahraniční investice a půjčky k revitalizaci ekonomik pod sovětským vlivem a tím získávat geopolitické výhody, což Peru pomohlo částečně překonat své ekonomické problémy (Támara, A.A. - Jiménez Mayor, J.F., Madalengoitia, L. 1991, U.S-Peru Relations 2007:4-5).

Na základě tohoto krátkého historického exkurzu bylo zjištěno, že vztahy obou zemí od doby nezávislosti Peru vystřídalo období harmonie a stabilního partnerství s obdobím ochladnutí vztahů a příklonu k alternativní cestě kapitalistického pohledu na svět. Tento vzorec koresponduje s obecným vývojem událostí v Latinské Americe i ve světě a s ideologií, kterou jednotlivé éry přinášely. Historické události od kolapsu komunismu, představující další převrat ve vztazích, jsou diskutovány v rámci jednotlivých zkoumaných dimenzí. Tato analýza začíná následující podkapitolou. V každé části je zahrnuta politicko-diplomatická, ekonomická a bezpečnostní dimenze bilaterálních vztahů. Pro přehlednost jsou následující části členěny dle jednotlivých

mandátů peruánských prezidentů místo dle jednotlivých dimenzí. Je tak činěno za účelem koherence textu a častého prolínání jednotlivých dimenzí. Na konci každé části je provedeno shrnutí daného období a jeho zhodnocení optikou periferního realismu.

2.2. Fujimoriho dekáda (1990-2000)

2.2.1. Rozdílné ideje, společná cesta (červenec 1990 - duben 1992)

Na začátku 90. let se Peru potýkalo se špatnou ekonomickou situací, která byla důsledkem ekonomických kroků předchozích vlád, zvyšující se hrozbou terorismu ze strany *Sendero Luminoso* a s přetrvávající korupcí v nejvyšší politice. Z těchto důvodů si Peruánci zvolili relativně neznámého matematika s japonskými kořeny Alberta Fujimoriho. Fujimori krátce po nástupu do prezidentského úřadu začal s neoliberálními ekonomickými reformami zacílenými proti hyperinflaci, která v roce 1990 dosahovala hodnot okolo 7 650 % (The Christian Science Monitor 1991). Peruánské prezidentské volby se konaly půl roku po pádu Berlínské zdi, což přispělo k chuti změnit ekonomické směřování Peru k ekonomice volného trhu. Změna těchto ekonomických priorit Peru byla důležitou prioritou pro politiku Spojených států amerických vůči Peru. Důležitou prioritou mezi těmito dvěma státy byla též protidrogová politika. Lze tvrdit, že během Bushovy administrativy se jednalo o nejrelevantnější téma bilaterálních vztahů vůči latinskoamerickým státům, ale především Peru, které v té době produkovalo nejvíce exportované koky. Před zvolením Fujimoriho přetrvávaly mezi Peru a Spojenými státy relativně napjaté vztahy zejména díky invazi do Panamy zahájené v prosinci 1989. Tehdejší prezident García se dokonce rozhodl bojkotovat protidrogový summit v Kolumbii v roce 1990, pokud USA nestáhnou své jednotky z Panamy, na což nakonec prezident Bush přistoupil. Zvolení Fujimoriho tak přineslo nový pozitivní impuls ve vzájemných vztazích, především díky jeho snaze provést radikální liberální reformy (Támara, A.A. - Jiménez Mayor, J.F., Madalengoitia, L. 1991, McClintock 2000).

Na poli diplomacie došlo mezi Fujimorim a Bushem k několika významným schůzkám. Fujimoriho první návštěva ve Washingtonu se odehrála v červnu 1990. S tehdejším americkým prezidentem Georgem H. W. Bushem probírali zejména zapojení Peru do mezinárodní ekonomiky a reforem, pro které se vžil název *Fujishock*. Debata se též dotkla společného boji proti dodávkám narkotik do Spojených států (The Christian Science Monitor 1991). Bush Fujimorimu navrhl vojenskou pomoc v hodnotě 35,9 milionů dolarů za podmínky, že speciální jednotky americké armády vyšlou své

instruktory do Peru za účelem tréninku jejich armády (o síle asi 5 500 mužů) a poskytnou jim vybavení. Do té doby totiž Peruánci nasazovali proti *Sendero Luminoso* většinou policii, Bush ovšem požadoval zapojení armády a radikálnější eradikaci tohoto problému. Podobná nabídka přišla ze strany Washingtonu i dříve za vlády prezidenta Alana Garcíy, ten ovšem spolupracovat odmítal. Fujimori se též stavěl k této problematice velmi negativně. Obával se, že represivní protidrogový program, který nebude kombinován s podporou alternativního rozvoje, nažene ještě více obyčejných Peruánců do náručí *Sendero Luminoso*. Americký Kongres se také stavěl proti poskytování vojenské pomoci Peru, a to především díky záznamech o porušování lidských práv v peruánské armádě při střetu s levicovými extremisty a zacházení s pěstiteli koky (The New York Times Archives 1992, Andrade 2005:130-133).

Přesto došlo mezi zářím 1990 a květnem 1991 k sérii rozsáhlých bilaterálních jednání, jejímž výsledkem bylo Fujimoriho přijetí vojenského balíčku pomoci. Bushova administrativa nicméně udělala kompromis v zajištění větší ekonomické pomoci a přislíbila přestat označovat zemědělské producenty koky jako kriminálníky. Peruánská vláda však přiznala, že podepsání této dohody znamenalo značný tlak ze strany Washingtonu, který tím podmiňoval mezinárodní finanční pomoc a podporu v získávání půjček u MMF. Tento fakt však Washington odmítal. Po další bilaterální schůzce 27. září 1991 však prezident Bush na tiskové konferenci prohlásil, že Spojené státy jsou připraveny společně s Japonskem dohlížet v MMF na poskytnutí zahraniční pomoci Peru pro boj s dluhovými problémy a rychlejší reintegraci do mezinárodního finančního prostředí (The American Presidency Project 1991).

Fujimori musel ze své pozice ustoupit, jelikož se potýkal s ekonomickými problémy zděděnými po Garcíově administrativě. Jednalo se především o státní dluh v hodnotě 22 miliard dolarů, již zmíněná inflace, odstřihnutí od zahraničních půjček, asistence a investic do Peru. K tomu se též připadalo propuknutí epidemie cholery, která měla výrazný ekonomický dopad především na rybářský průmysl, který se pomalu začal vzpamatovávat z přírodních katastrof konce 80. let. Epidemie cholery však způsobila kontaminaci, která vedla ke kolapsu exportu ryb, a přes milion lidí ztratilo práci. Dle odhadů bylo až 80 % Peruánců v roce 1990 nepracujících či nezaměstnaných (Menzel 1997:159). Peru se nacházelo na pokraji bankrotu a Fujimoriho řešením bylo provedení rozsáhlých, přísných a někdy velmi nepopulárních reforem. Avšak neměl potřebné ekonomické znalosti, proto se zpočátku spoléhal na Hernanda de Sota, který měl zároveň

významné kontakty ve významných kruzích Spojených států. Byl to právě de Soto, který přesvědčil Fujimoriho cestovat do Washingtonu v roce 1990 na setkání s prezidenty Světové banky a Mezinárodního měnového fondu a celkově měl významný vliv na změnu směřování Peru směrem k ekonomické ideologii liberalismu reprezentovaného Spojenými státy. Jak již bylo řečeno, Bushova administrativa hrála velmi významnou roli ve vztahu mezi Peru a mezinárodními finančními institucemi, které využila jako nátlakový prostředek pro dosažení svých vlastních cílů v protidrogové agendě. V praxi převedlo americké ministerstvo financí (*U.S. Department of the Treasury*) prostředky peruánské vládě, která je použila pro své nesplacené závazky Světové bance. Ta následně poskytla Peru další finanční prostředky, kterými mohla peruánská vláda splatit zpět dluh vůči Spojeným státům. Hlavním benefitem této cirkulace bylo splacení dluhu Světové bance, čímž se pro Peru otevřela cesta pro získání nových půjček a kreditů (McClintock 2000:10).

Fujimori a Bush se v této části analyzovaného období setkali též na tzv. Protidrogovém summitu v San Antoniu, Texasu 27. února 1992. Tato schůzka byla pokračováním předchozích setkání tzv. Andské iniciativy, specializovaných na boj s narkomafií a exportem drog do Spojených států z latinskoamerických států jako Peru, Bolívie, Kolumbie či Mexiko (Public Papers of the Presidents 1992).

Na tomto summitu prezident Bush stejně jako na summitech předchozích opakovaně zdůrazňoval důležitost ekonomických reforem a finanční rozvojové pomoci pro regiony s tradicí pěstování koky. Zároveň ale vyjádřil neochotu poskytovat další finanční prostředky Peru a ostatním státům Latinské Ameriky v boji proti drogovým kartelům, protože samotná americká ekonomika se v té době potýkala s problémy a její veřejný dluh prudce rostl. V rozhovoru s novináři se po tomto meetingu vyjádřil následovně:

„*Existují velmi významné programy pomoci a programy boje proti narkotikům, které jsou efektivní. Nicméně se potýkáme, jak by vám řekli zde přítomní lidé, kteří se v naší ekonomice vyznají, s omezenými zdroji. Operujeme s velkým deficitem, který Američany výrazně znepokojuje. Proto nemůžeme vynaložit tolik prostředků, kolik bychom chtěli, na tyto zmíněné programy.*„ (San Antonio Drug Summit 1992).

Prezident Fujimori se ve své odpovědi vyjádřil tak, že problém nespočívá ani tak v celkové hodnotě finančních prostředků poskytnutých Spojenými státy, ale spíše v tom, že Kongres Spojených států amerických i po jeho souhlasu s vojenskou pomocí

v roce 1991 stále blokuje uvolnění finančních prostředků do Peru vzhledem k obavě z porušování lidských práv. Dodal, že dosavadní strategie selhaly a nedošlo ke snížení produkce koky ani k redukci hektarů půdy, na kterých se pěstuje koka a vyjádřil lítost nad faktem, že pouze čtvrt milionu Peruánců by bylo ochotno změnit svůj životní styl zanecháním pěstování koky (Peru vypěstovalo v roce 1992 asi 60 % celosvětové produkce), pokud by se jim dostalo dostatečné pomoci (The American Presidency Project 1992). Tento kritický postoj k protidrogové politice Spojených států Fujimori vyjadřoval již od počátku svého mandátu. V roce 1990 například prohlásil, že Spojené státy se obelhávají, pokud si myslí, že bez alternativní cesty pro rolníky bude jejich strategie úspěšná. Fujimori tvrdil, že bez záruk ekonomického rozvoje budou rolníci hladovět a zapojí se do guerillových struktur (Thoumi 2009:58).

Jelikož se Fujimorimu na summitu v San Antoniu nepodařilo přesvědčit prezidenta Bushe k navýšení finanční pomoci a peníze již přidělené blokoval Kongres, označil problém distribuce drog jako globální a apeloval na mezinárodní společenství (The American Presidency Project 1992). Přes tyto problémy však bylo v tomto období Peru největším recipientem rozvojové a vojenské pomoci ze všech států Latinské Ameriky (USAID Library).

První léta Fujimoriho mandátu se dají charakterizovat jako snaha Peru kooperovat se Spojenými státy ve většině komponentů bilaterální agendy. Přestože tyto dvě strany měly na první pohled společné zájmy a Fujimoriho administrativa se rozhodla přejít k volnému trhu, nečinila tak z ideologického přesvědčení, ale výlučně z praktických důvodů včetně snahy obdržet ze strany USA co největší podíl zahraniční pomoci. Podobný praktický postoj měl Fujimori vůči protidrogové politice. Dovoz drog do Spojených států vnímal jako čistě interní problém, ale oficiálně přiznával, že jsou pro něj důležité nástroje finanční pomoci. Přestože spolupráce nebyla založena na upřímné ideologické blízkosti, lze ji v tomto období označit za produktivní a bez větších diplomatických incidentů. Ránu pro vzájemné vztahy však znamenala ústavní krize, kterou vyvolal Fujimori 5. dubna 1992.

2.2.2. Autopuč a změna amerického směru (duben 1992 – duben 1995)

Fujimoriho postoj vůči demokracii a novému směřování Peru byl často velmi schizofrenní. Nepohodlný byl pro něj zejména Kongres, který nesouhlasil s dohodou Fujimoriho a Washingtonu ohledně poskytování půjček skrze Světovou banku. Fujimori

tak nasadil rétoriku nutnosti zbavit se zkorumpovaných politických a soudních představitelů, tzv. „*bribe-ocracy*“ (Palmer 1992:129).

V televizním přenosu pak překvapivě Fujimori 5. dubna 1992 oznámil rozpuštění Kongresu a reorganizaci justice. Tento převrat se neodehrál bez agresivních kroků. Fujimori nařídil umístit před Kongres tank a když se skupina senátorů bránila, byl proti nim použit slzný plyn. Armáda též dostala rozkaz zadržet prominentní členy politické opozice včetně bývalého prezidenta Garcíy a okupovat sídla všech relevantních zpravodajských stanic. V den autopuče se měl Fujimori setkat se zástupcem *Secretary of State* Bernardem Aronsonem, který právě přicestoval do Limy za účelem nabídky nového programu alternativního rozvoje a boje proti obchodu s narkotiky, schůzka však byla z peruánské strany přerušena. Poté, co sledoval vývoj událostí v televizi, se rozhodl schůzku zrušit a okamžitě podal report do Washingtonu. Zároveň lobboval za silnou odpověď Spojených států amerických (Palmer - McClintock 2000:54, Támara, A.A. - Jiménez Mayor, J.F., Madalengoitia, L. 1991:111-113).

Oficiální americká reakce na tento převrat byla okamžitá. Hned další den (6. dubna) zastavila ekonomickou pomoc do Peru v celkové hodnotě 200 milionů dolarů, z toho 164 mil. USD v rozvojových programech a 39 mil. USD v oblasti vojenské asistence. Pozastavena byla také spolupráce s americkou vládou a mezinárodními finančními institucemi, jak bylo popsáno v kapitole 2.2.1. Pomoc prostřednictvím programů dodávek potravin a humanitární pomoci neziskovými organizacemi však zůstala nepřerušena. Jedna z akcí převratu, která vyvolala zvláštní pozornost ze strany USA, byla detence Gustava Gorritiho, mezinárodně uznávaného žurnalisty s mnoha americkými přáteli a kolegy (McClintock 2000:55, The New York Times Archives 1992 (a.)).

Prezident Bush se hned po autopuči vyjádřil poměrně silně. Na tiskové konferenci v Bílém domě 11. dubna prohlásil: „*Nemůžeme (Spojené státy) nečinně přihlížet a nevyjádřit nesouhlas procesu boření demokracie v Peru. Chceme obnovu demokracie*.“ (Kempster, N. 1992). Přes poměrně ostrou rétoriku odsuzující převrat jako neoprávněný útok na demokracii a rychlou reakci v podobě zastavení finanční pomoci neměly Spojené státy bezprostředně po této překvapivé události jasnou strategii jak zareagovat (The New York Times Archives 1992 (a.)). Zpočátku prezident Bush podporoval použití vnějšího tlaku prostřednictvím ekonomických sankcí. Stejná politika ovšem žalostně selhala před půl rokem na Haiti po odstranění zvoleného prezidenta

Aristideho armádou. Sankce v tomto případě nepomohly Aristidemu vrátit se k výkonu svého mandátu a významně poškodily ekonomiku Haiti (New York Times Archives 1992 (b.)). Pro Američany bylo též velmi důležité pokračování protidrogové strategie včetně tzv. zelených baretů, americké vojenské jednotky působící na území Peru. Dle některých průzkumů navíc až tři čtvrtiny Peruánců podporovaly Fujimoriho převrat, protože byli znechuceni politickým systémem neschopným zmírnit jejich chudobu. Kombinace těchto faktorů dávala Washingtonu velmi malou strategickou výhodu pro prosazovaní své demokratické ideologie a preferencí.

Dne 20. dubna proběhla telefonická konverzace mezi Fujimorim a Bushem, jejíž zápis poodhaluje postoje obou prezidentů (Memorandum of telephone coversation 1992). Prezident Bush projevil pochopení pro situaci v Peru, zároveň však vyjádřil znepokojení nad možným opuštěním demokratické cesty a zdůraznil, že proces reintegrace Peru s pomocí MMF, Světové banky a Mezinárodní rozvojové banky je současným vývojem ohrožen a je téměř nemožné pokračovat ve stávajících programech. Dále uvedl, že Kongres Spojených států amerických zaujal tvrdý postoj, především v podobě zastavení veškeré pomoci do Peru, a urgoval Fujimoriho, aby sjednal nápravu a varoval ho též před postojem mezinárodního společenství, které neprojevuje vůči situaci v Peru pochopení. Fujimori se snažil prezidenta Bushe opakovaně ujistit, že nemá v úmyslu stát se diktátorem a tato situace má pouze dočasný charakter a zdůraznil podporu, kterou má u Peruánců v souvislosti s těmito reformami. Fujimori též naznačil budoucí plány, dle nichž by mělo obnovení demokracie proběhnout během 11 měsíců včetně referenda o dodatku ústavy, referenda o souhlasu s dočasnými změnami a v březnu 1993 zvolením nových zástupců Kongresu (RPP Noticias:2017).

O několik dní později, 24. dubna 1992, došlo k tragédii, která vyvolala další deterioraci ve vzájemných vztazích. Dvě peruánské stíhačky toho dne sestřelily americký letoun Hercules C-130, který byl na tajné misi mapování území Huallaga ve spojitosti s pěstováním koky. Pilot letounu nereagoval na peruánská varování, a proto byl sestřelen. Nebylo zcela jasné, zda byl celý incident nehoda a selhala komunikace nebo se jednalo o pomstu peruánské armády za přerušení finanční pomoci (Defensa: 2015).

V září 1992 se podařilo Fujimoriho vládě zadržet vůdce *Sendero Luminoso* Abimaela Guzmána a další významné postavy a postavit je před spravedlnost, což zlepšilo bezpečnostní situaci v Peru a také jeho prestiž. O měsíc později se konaly volby do Národního shromáždění. Tyto události měly vliv na obnovení ekonomických vztahů

a vyjednávání tzv. *bridge loan* mezi Peru, Spojenými státy americkými, Japonskem a mezinárodními finančními institucemi (Palmer 1992). Konec politického násilí v Peru také znamenal nárůst přílivu přímých zahraničních investic, zejména do těžařského průmyslu. Spojené státy jsou jedním z nejvýznamnějších investorů společně se Španělskem a Velkou Británií (Peru Reports 2018).

Od druhé poloviny roku 1992 se zdálo, že se bilaterální vztahy mezi Peru a Spojenými státy normalizovaly a zavládla naděje návratu k demokracii a politické a ekonomické stabilitě. Bushova administrativa též představila obecný plán politické strategie vůči Peru. Ta zahrnovala priority jako (1.) obnovení demokracie a reaktivace peruánského parlamentu, (2.) nárůst americké finanční pomoci prostřednictvím USAID do rukou neziskových organizací, (3.) navýšení humanitární pomoci, (4.) ukončení vojenské pomoci a přítomnosti v Peru do té doby, dokud nebudou obnoveny zásady demokracie v Peru, (5.) pokračování v technické asistenci při boji proti pašování drog, (6.) podpora multilaterálních iniciativ podporující ochranu lidských práv, (7.) odsouzení aktů porušování lidských práv prezidentem Bushem a Kongresem Spojených států, (8.) v boji proti pašování drog zapojit do kooperace též ostatní mezinárodní partnery a podporovat rozvoj alternativních ekonomických aktivit v Peru (Peru U.S. Priorities and Policy 1993).

Na konci roku 1992 se Peru ve Washingtonu těšilo méně pozornosti (s výjimkou obnovení vyjednávání o další půjčce), jelikož veškerá pozornost byla upřena na volby v listopadu 1992. V lednu 1993 byl ve Spojených státech zvolen demokratický kandidát Bill Clinton, který se rozhodl navázat na výše uvedené principy formulované ještě za prezidenta Bushe.[4] Clintonova administrativa jinak jevila velmi malý zájem o záležitosti Latinské Ameriky. To se projevilo i tím, že americký prezident osobně nevykonal žádnou cestu do Peru a komunikoval s Fujimorim pouze sporadicky. Dokonce ani velvyslanci Spojených států v Peru se v období 1993 - 1999 (Alvin Adams a později Dennis Jett) osobně s Fujimorim mimo ceremoniální příležitosti nesetkali (Palmer 2006:67).

Clinton zpočátku kladl menší důraz na protidrogovou politiku a místo toho se jeho administrativa více zaměřila na problematiku lidských práv, která byla na konci

4 Clintonova administrativa ve strategii vůči Latinské Americe navazovala na principy stanovené za předchozího prezidentství ve více ohledech, například v dohodě o volném obchodu (NAFTA), Bradyho plán odpuštění dluhů některým latinskoamerickým státům, posílení investic do regionu a podpora demokracie (Palmer 2006:30-32).

priorit zájmů George H.W. Bushe. S převratem v roce 1992 se začalo čím dál více skloňovat jejich porušování. Zejména po rozpuštění parlamentu zintenzivnily útoky guerill, které například zabily 47 rolníků v provincii Ayacucho (Wordliczek 2015). Clintonova administrativa (zejména díky vlivu Richarda Feinberga, významného člena Národní bezpečnostní rady pro Latinskou Ameriku) požadovala vpuštění Mezinárodní komise Červeného kříže na peruánské území (McClintock 2000:58). Během prvních dvou let v úřadě Clinton prakticky opustil i protidrogovou rétoriku a k omezení došlo i co se týče vynakládaných prostředků. Clinton osekal počty zaměstnanců instituce *National Drug Control Policy* a v roce 1994 probíhala ve vládě debata o přerušení sdílení získaných informací prostřednictvím radarových instalací a průzkumných letů s Peruánci a Kolumbijci. Tok informací byl na krátkou časovou periodu skutečně přerušen, nicméně Clinton v prosinci 1994 rozhodl o jejím obnovení. Peru však čelilo nárůstu kritiky ze strany Spojených států pro jeho neschopnost implementovat program eradikace polí s kokou. Tento postoj se ještě vyostřil s volbami do Kongresu v listopadu 1994, kdy získali v této instituci většinu republikáni. Ti začali vyvíjet tlak na Clintonovu administrativu na obnovení tvrdého postoje ve válce proti drogám, což se projevilo ustoupením od ostřejší rétoriky v oblasti lidských práv ve prospěch protidrogových iniciativ, které přetrvávaly po zbytek Clintonova mandátu (Youngers, C. - Rosin, E. 2005:287).

Co se týče ekonomických vztahů, přes znepokojení se situací ohledně lidských práv v Peru, byla v březnu 1993 autorizována další půjčka pro Peru v hodnotě asi 500 milionů dolarů, jejíž vyjednávání se táhlo od října 1992. Za poskytnutí finančních prostředků však požadovala Clintonova administrativa dodržování lidských práv, čímž se na rozdíl od administrativy prezidenta Bushe shodovala s postojem Kongresu (Andrade 2005:130).

Vnitropolitická situace v Peru byla v tomto období stabilní. Zejména léta 1993 a 1994 byla pro Peru velmi úspěšná. *Sendero Luminoso* byla v podstatě zlikvidována a vládě se též podařilo stabilizovat ekonomiku, která začala pomalu růst. I na politickém poli zavládla po referendech stabilita. 31. října 1993 se v Peru konalo referendum o nové ústavě, která byla schválena těsným poměrem 52:48. Tyto faktory přinesly Fujimoriho vládě velkou popularitu, která mu zajistila získání druhého mandátu v dubnu 1995, kdy obdržel 64 % hlasů voličů (McClintock 2000:59). Pro Spojené státy byly tyto volby vyvrcholením peruánského návratu k demokracii. Mírná kritika ze strany USA směřovala

pouze na otázku lidských práv, ta byla ale vyvážena chválou v oblasti reforem volného trhu, národní bezpečnosti a kontroly narkotik.

2.2.3. Druhý Fujimoriho mandát (duben 1995 - duben 2000)

Poté, co začal Fujimori vykonávat druhý mandát, došlo k progresivní implementaci opatření, které znamenaly zhoršení svobody slova a demokratických procesů. V praxi došlo například k udělení amnestie pro mnoho příslušníků armády a policie, kteří byli obviněni z porušování lidských práv, uplácení majitelů novin za účelem kontroly žurnalistů a zastrašování opozice. Přes tyto události a rétoriku Bílého domu o důležitosti podpory demokracie v Latinské Americe Spojené státy neomezily kooperaci v žádné oblasti bilaterální agendy. Peru plně dokázalo využít faktu, že v USA republikáni dokázali udržet prioritu protidrogové politiky na úkor lidských práv zejména od poloviny roku 1994. Z tohoto důvodu plně spolupracovali na potírání pěstitelů koky, což pomáhalo odvést pozornost od nedodržování demokratických principů (McClintock – Vallas 2002:120-123).

Naopak došlo ke zlepšení vztahů, zejména když Clinton v lednu 1996 jmenoval na post šéfa kanceláře Bílého domu pro kontrolu drogové politiky Barryho McCaffreyho. Toto jmenování mělo signalizovat konec smíšených signálů vůči Peru a podpořit militarizaci mezinárodních drogových kontrol. Clinton McCaffreymu v těchto otázkách plně důvěřoval a dá se říci, že ho nechal převzít agendu vzhledem k tomu, že jeho zájem o Latinskou Ameriku a tuto politiku byl obecně malý. McCaffrey v tomto období hrál významnější roli ve vztahu k představitelům Peru, než Clinton a vytvořil si velmi osobní vztahy s Fujimorim, o němž dokonce prohlásil, že pro něj má velký obdiv. Dobré vztahy měl též s Vladimirem Montesinem, který stál v čele peruánské tajné služby a byl Fujimoriho pravou rukou (McClintock – Vallas 2002:126, El Tiempo 1998).

V roce 1998 opustil post osobního poradce prezidenta v záležitostech Latinské Ameriky Thomas McLarty, čímž se ještě snížil zájem prezidenta Clintona o záležitosti Peru. Obnovení osobních kontaktů, které za Clintonovy administrativy prakticky neexistovaly, přišlo až na konci roku 1999. Na základě instrukcí z Washingtonu přicestoval do Peru velvyslanec B. Hamilton a jeho snaha o znovuobnovení komunikace s Fujimorim a dalšími významnými představiteli se setkala s úspěchem (La República 2002).

Jedinou výjimku, kdy byly kontakty mezi Clintonem a Fujimorim intenzivnější způsobila událost zadržování 72 rukojmí na japonské ambasádě v Limě na přelomu roku 1996 a 1997. Levicová guerilla MRTA *(Movimiento Revolucionario Túpac Amaru)* vnikla do budovy ambasády a zadržovala zde po 126 dní diplomaty a další významné osoby, které se účastnily oslavy na počest 63. narozenin císaře Akihita. V souvislosti s touto krizí proběhla v lednu 1997 telefonická komunikace mezi Clintonem a Fujimorim, ve které chválil postoj peruánského prezidenta ve snaze najít mírové řešení bez nutnosti poddat se teroru. Fujimori na oplátku Clintona ubezpečil, že bude postupovat stejně opatrně jako doposud (IPS. Agencia de Noticias).

Fujimori přicestoval i osobně do Washingtonu na setkání s americkým prezidentem, které bylo narychlo zorganizováno 4. února 1997. Schůzka trvala 20 minut a prezident Clinton se zpočátku stavěl k osobní schůzce rezervovaně. Obával se, že když se Spojené státy do krize zapojí, pouze to zlepší vyjednávací pozici teroristů. Proto pouze zopakoval pochvalu vůči Fujimoriho přístupu ke krizi s rukojmími vyjádřenou v předchozí telefonické konverzaci. Fujimori však na tiskové konferenci, která se konala později, neprojevil stejné nadšení. Obvinil americkou administrativu z neschopnosti poskytnout jakoukoliv expertízu či rady jak ukončit krizi a odmítl propuštění členů guerilly Túpac Amaru, které teroristé požadovali a Spojené státy se k této možnosti též klonily (LA Times 1997).

Vztahy mezi zeměmi v tomto období ovlivňovala i další krizová bezpečnostní situace - nečekané znovuobnovení hraničního konfliktu mezi Peru a Ekvádorem, který v lednu 1995 odstartoval válku mezi oběma zeměmi. Role Clintonovy administrativy byla významná při řešení konfliktu, které bylo završeno až po třech letech. Prezident sám se o tato vyjednávání příliš nezajímal a problematiku opět delegoval, tentokrát na specialistu v oblasti latinskoamerických vztahů Luigiho Einaudiho. Ten v multilaterálních vyjednáváních mezi Peru, Ekvádorem, Brazílií, Argentinou, Chile a Spojenými státy hrál roli mediátora, což ho stavělo do pozice „první mezi rovnými“. Einaudi se těšil důvěře a respektu všech účastníků jednání a přišel s řešením demarkační hraniční linie, která později vyústila v oficiální dokument Protokol z Ria, podepsaný v říjnu 1998. Tento podpis znamenal ukončení nejdelšího hraničního sporu na jižní hemisféře (Palmer 2006:34,61).

Rok 1995 byl též významný pro změnu strategie v oblasti bilaterální spolupráce proti obchodu s drogami. Na formaci této strategie měl velký vliv generál Robert Gelbard,

který představoval proud republikánských *hard-liners* ve válce proti drogám a horlivý zástupce eradikačních programů. Prezident Clinton začal od roku 1995 přebírat strategii republikánů místo snahy o implementaci nové politiky. Zároveň došlo ke zmírnění kritiky ze Strany spojených států díky úspěchu strategie leteckého mostu. Spolupráce se ještě více zintenzivnila od roku 1997, kdy bylo do Peru vysláno 175 vojenských zástupců, kteří měli spolupracovat s tamním letectvem a nově vzniklou protidrogovou policejní jednotkou DINARDO (*The Peruvian National Police Drug Directorate*). Tato nová strategie měla podobu leteckého mostu mezi Peru a Kolumbií. Cílem bylo zadržování letadel převážejících kokainovou pastu na hranicích mezi těmito státy. Přestože tato strategie vyvolala obavy z možnosti sestřelování civilních letadel, ukázala se jako úspěšná a během roku 1995 bylo tímto způsobem zadrženo 21 letadel. Společně s těmito akcemi Spojené státy též podporovaly snahu peruánské policie a vojenských jednotek vymýtit plantáže koky. To způsobilo zvýšení ceny a snížení poptávky po peruánské kokainové pastě ze strany kolumbijských překupníků. Tato situace představovala ekonomické problémy pro pěstitele koky, kteří začali hledat jiné možnosti profitu ve formě pěstování alternativních plodin, ovšem panovaly obavy z prohloubení chudoby rolníků. Tyto společné akce měly za následek přemístění pěstování koky z Peru na území Kolumbie, problém se tak pouze přesunul přes hranice a stávající peruánští pěstitelé koky hledali alternativní trasy pašování, jako například využití řek v Amazonii či spolupráce s mexickou mafií. Výsledkem kombinace těchto strategií bylo, že Peru přestalo být v polovině 90. let největším producentem listů koky (Defensa 2015, McClintock-Vallas 2003:131). Roli v rapidním poklesu její kultivace hrály ale i jiné faktory, jako plíseň *seca-seca*, která napadla plodiny a úspěšná likvidace kartelů Cali a Medellín. Tím se pašování koky dostalo do rukou menších nezávislých operátorů, kteří se rozhodli pro lepší kontrolu produkce pěstováním koky přímo na kolumbijském území (UNODC 2003:4).

V otázkách ekonomické spolupráce bylo významným milníkem především připojení k ATPA (špan. *Ley de Preferencias Arancelarias Andinas y Erradicación de la Droga,* angl. *Andean Trade Preference Act*), která byla připravována již od roku 1991 jako iniciativa prezidenta Bushe. Jednalo se o ekonomický nástroj pomoci Bolívii, Kolumbii, Ekvádoru a Peru při redukci kokových polí a pašování. Spočívala v udělení preferenčních cel a tarifů na import vybraných produktů z této oblasti do Spojených států za účelem podpory ekonomického růstu[5]. Vyjednávání s Peru bylo pozdrženo díky

5 Restrikce však zůstaly u nejdůležitějších exportních produktů Peru jako textil, ropa, hodinky,

Fujimoriho autopuči, ale od poloviny roku 1993 mohlo z této dohody čerpat benefity i Peru (Vértiz 2014). Tím se nejen prohloubil proces liberalizace zahraničního obchodu, ale též prudce vzrostl objem zahraničního obchodu. Hodnota exportu i importu do Spojených států se v období od připojení k ATPA do roku 1997 téměř zdvojnásobila, stejně tak celkový objem vývozu a dovozu - v nominálních hodnotách USD se objem dovozu zvýšil z 2,9 mld. na 8,6 mld. a vývozu z 3,3 mld. na 6,8 mld. (World Bank Open Data. Peru). Okolo roku 1998 Fujimori však liberalizační proces zpomalil. Je možné, že tak učinil proto, že podpora liberálních reforem u běžných Peruánců klesala a zároveň se blížilo období kampaně pro další prezidentské volby (Thorp – Zevallos 2001:31).

Rozkol mezi Spojenými státy americkými a Peru způsobilo rozhodnutí Fujimoriho kandidovat potřetí na prezidenta, čímž porušil ústavní zvyklosti v Peru. Peruánská ústava povoluje pouze dva prezidentské mandáty za sebou. Fujimori však argumentoval, že ústavní změna v roce 1993 mu dovoluje obnovit prezidentský mandát potřetí.

Protesty Spojených států proti situaci v Peru se objevovaly již od konce roku 1999, přicházely však pouze ze strany amerických zástupců v Peru. Velvyslanec Hamilton veřejně vyjádřil obavy nad stavem demokracie v Peru. Kontakty na ambasádě Spojených států v Peru též upozorňovaly federální vládu o silném postoji armády v podpoře Fujimoriho během prezidentské kampaně, která se projevovala snahou o potlačení protivládních protestů či veřejným vystavováním provládních sloganů podporujících Fujimoriho. Upozorňovala též na vyhazování armádních příslušníků, pokud se v oblasti jejich jurisdikce objevily nálady a protesty proti prezidentovi (Lima 2169. 2000). Těsně před konáním voleb vyslovil své obavy i Kongres Spojených států amerických, který vyhrožoval odstřihnutím finanční pomoci Peru, pokud se prokáže, že nejsou férové a svobodné. Vyzval také prezidenta Clintona k vyjádření odmítavého postoje vůči Peru (Congress.gov 2000).

Byly to ale až oficiální zprávy OAS (*Organization of American States*) o manipulaci prezidentských voleb, které vyvolaly oficiální negativní reakci ze strany prezidenta Clintona a ministryně zahraničí Albrightové (Organización de los Estados Americanos 2002, El Tiempo 2000). Tato odsuzující vyjádření však přišly až po Fujimoriho vítězství a nebyly zdaleka tak výrazná jako v období první krize v roce 1992. Fujimori a jeho nejbližší spolupracovníci se však proti této kritice silně ohradili s tím, že

konzervovaný tuňák apod.

si nenechají diktovat podmínky ohledně voleb a jejich výsledků a nejsou ochotni akceptovat jakýkoliv vliv Spojených států tak, jak se v minulosti stalo v některých zemích Střední Ameriky (The Washington Post 2000).

Ani protesty, které nepřicházely jen ze Spojených států, ale i z celého mezinárodního prostředí, nezabránily Fujimorimu v další inauguraci a zahájení třetího funkčního období v červnu 2000. Ceremonie se též zúčastnil velvyslanec Spojených států Hamilton, což bylo vnímáno jako signál přijetí reality, že Fujimori bude v čele Peru po další prezidentské období. Administrativa prezidenta Clintona též neoficiálně přiznala, že Peru je jejím největším spojencem v boji proti pašování drog a tudíž není v zájmu Spojených států do situace zasahovat. Dále též přiznávala relativní nezájem prezidenta Clintona o řešení situace, který měl kořeny v nedostatku důvěry k příslušníkům opozice, zejména Alejandru Toledovi, který byl vnímán jako nezkušený a nekompetentní k vykonávání prezidentského úřadu (The New York Times 2000). Dá se říci, že Spojené státy sledovaly hlavně svůj zájem zachovat stabilitu v celém andském regionu, jehož státy se v té době potýkaly se závažnými vnitropolitickými problémy. V Bolívii byl vyhlášen výjimečný stav po dělnickém povstání. Kolumbie se potýkala s bojem proti marxistickým guerillám a pašerákům drog, který vyústil v občanskou válku. V Ekvádoru doznívaly důsledky vojenského puče a ve Venezuele byl zvolen nový prezident, Hugo Chávez, známý svým anti-amerikanismem (The Washington Post 2000). Z těchto důvodů tedy reakce Spojených států zůstala pouze na rétorické rovině a nepřetavila se v jakoukoliv formu sankcí či vnějšího zásahu.

Po čtyřech měsících třetího Fujimoriho mandátu však vyplul na povrch skandál o uplácení opozičního kongresmana Alberta Kouriho Vladimirem Montesinem. Montesinos byl vedoucím představitelem peruánské tajné služby (SIN) a pravou rukou prezidenta Fujimoriho. Fujimori byl relativně asociální typ, který během své vlády propustil mnoho svých poradců a lidí v jeho blízkém okolí (během vykonávání svého úřadu vypudil i svou ženu prostřednictvím veřejného skandálu). S Montesinem však úzký vztah přetrval. Když byla 14. září 2000 vypuštěna nahrávka Montesina o úplatku Kouriho, aby se připojil k Fujimoriho koalici, vyvolalo to veřejné rozhořčení. Fujimori se rozhodl propustit Montesina a vyhlásit nové volby. Spojené státy se snažily prostřednictvím velvyslance Hamiltona Fujimorimu rezignaci rozmluvit a zůstat na postu až do konání nových voleb kvůli obavám z možné politické nestability. V souvislosti s krizí přicestoval Fujimori i do Washingtonu, kde se setkal s ministryní zahraničí

Madeleine Alrightovou a žádal o podporu. Prohlásil, že jeho cílem je obnovení demokratických institucí a právního řádu v Peru. Ministryně vyjádřila Fujimorimu morální podporu a souhlasila s jeho plánem včetně odstranění Montesina z postu. Jeden americký úředník, který se jednání účastnil, se vyjádřil následovně:

„Zdál se velmi odhodlaný, protože by to byl jeho odkaz – návrat k plné demokracii v Peru. Věděl, že čas jeho odchodu z postu nadešel, ale zůstává otázkou, jakým stylem odejde a co po sobě zanechá?“ (The New York Times (b.) 2000).

Otázka, kterou si položil tento úředník, byla zodpovězena v druhé polovině roku 2000. Fujimori prchl do exilu do Japonska, odkud v listopadu ohlásil svou rezignaci. Dlouhá dekáda jeho vlády tak skončila porážkou (Cooper, A. - Legler, T. 2005).

Montesinos hrál významnou roli i ve vztazích s představiteli Spojených států. Jakožto hlava tajné služby měl schopnost prosadit zájmy Spojených států v oblasti drogové politiky, proto s ním po celou dobu jeho funkce udržovaly dobré vztahy. Přestože bylo zjevné, že Montesinos výrazně pomáhá Fujimorimu udržet se u moci, drogová problematika převážila nad obavami o demokracii a transparentnosti v Peru. Zároveň existovalo několik svědectví o úzké spolupráci Montesina a Medellínského kartelu. Spolupracoval s pašerákem drog Evaristem Porrasem Ardilou, se kterým otevřeli laboratoř v peruánské džungli za účelem transportu kokových listů do Kolumbie a dopředu informoval narkomafii o policejních operacích (UNODC 2003:26).

Přesto měla CIA Montesina na své výplatní pásce několik let a spoléhala na něj v získávání informací a podpory, které nebylo možné získat z alternativních zdrojů díky uzavřenosti kruhu okolo prezidenta. V souvislosti s videonahrávkou a prosáknutím informací o přímé podpoře kolumbijských guerrill prostřednictvím zbraní, které zařizoval Montesinos ve spolupráci s některými vysokými představiteli armády, tyto vztahy Spojené státy přetrhaly, pomohly mu však uprchnout do panamského exilu (Palmer 2006:52, 67-70).

2.2.4. Shrnutí

Vztahy Spojených států a Peru v dekádě prezidenta Fujimoriho, která trvala po období 1990-2000, ovlivňovaly postoje amerických prezidentů Bushe a Clintona, mezinárodní i vnitropolitické události a politické priority.

Agenda prezidenta Bushe vůči Peru byla velmi nakloněna k navázání dobrých vztahů. Po kolapsu Sovětského svazu na počátku 90. let se mezi těmito dvěma zeměmi otevřely nové dveře pro spolupráci. Přestože Peru nebylo považováno za socialistickou zemi, nacházelo se pod výraznou sférou vlivu komunismu prostřednictvím vzájemného obchodu. I když vztahy se Spojenými státy byly zachovány, byly relativně omezeny balancováním Peru mezi oběma mocnostmi studené války. Peru se však dlouhodobě nacházelo ve výrazně špatné ekonomické situaci způsobené velkou mírou zadlužení a ekologickými katastrofami, které významně poškodily jeho ekonomiku, zejména rybářský průmysl. Po nástupu Fujimoriho k moci byly proto provedeny rozsáhlé privatizační reformy, které měly zapojit Peru do mezinárodního liberálního světového řádu. V této transformaci Peru významně pomáhaly Spojené státy, které sloužily i jako diplomatický most mezi Peru a mezinárodním společenstvím. Další významnou agendou, ovlivňující bilaterální vztahy, byl boj proti pěstování a obchodu s kokou. Peru bylo na počátku 90. let největším producentem listů koky v Jižní Americe, protidrogová politika tak tvořila výraznou část bilaterálních vztahů. Americká politika boje proti drogám představovala konstantní prioritu během celého mandátu prezidenta Fujimoriho.

Tento primární zájem přetrvával i za éry prezidenta Clintona. Ten v mnoha aspektech převzal Bushovu latinskoamerickou agendu a projevoval vlažný postoj k formování nového či více zainteresovaného přístupu. Dle autorky lze hledat příčiny tohoto malého zájmu v následujících faktorech. Zaprvé, Clinton se více soustředil na vnitropolitické problémy, než na zahraniční politiku a zejména po volbách do Kongresu v polovině roku 1994 ho velmi zaměstnávala opozice Republikánské strany vůči jeho politickým krokům. Tento domácí tlak ovlivnil priority administrativy v regionu Latinské Ameriky, a to zejména v drogové politice. Zadruhé, ve vnějších vztazích si často vynucovaly pozornost urgentnější světové události jako například válka v Jugoslávii. Zatřetí, prezident Clinton i klíčové osoby jeho administrativy včetně jeho nejbližších poradců, měli obecně malou vazbu či zájem o tento region.

Během Clintonovy éry tak pozorujeme v bilaterálních vztazích větší vliv několika jednotlivců, na které Clinton delegoval problematiku bilaterálních vztahů (např. generál Mc Caffrey, Einaudi, Hamilton apod.). Druhá polovina 90. let však byla velmi úspěšná v oblasti protidrogové politiky. Změna strategie a úspěšná kooperace obou zemí měla za následek vymýcení kokových plantáží a ztížení obchodu s touto plodinou. Důsledkem toho Peru přestalo být nejvýznamnějším producentem koky v regionu. Obě

strany výrazně profitovaly z bilaterálních ekonomických vztahů, zejména poté, co se Peru připojilo k dohodě APTA mezi vybranými státy Latinské Ameriky a Spojenými státy.

Z pohledu periferního realismu lze vysledovat několik případů, které potvrzují jeho předpoklady. Zaprvé se jednalo o tlak ze strany Spojených států umístit své vojenské jednotky na území Peru. Fujimori zpočátku odmítal, ale pod hrozbou odmítnutí finanční pomoci ustoupil. Tento případ ukázal, že ekonomický rozvoj byl prioritou, díky které bylo Peru ochotno učinit ústupky v oblasti vlastní vnitřní suverenity. Fujimoriho autopuč v roce 1992 také prokázal naplnění principů zkoumané teorie. Zadruhé, Fujimoriho rétorika vůči Washingtonu byla zaměřena na ujištění o obnovení demokracie v Peru a o převratu se vyjadřoval jako o dočasné záležitosti. To mělo uklidnit obavy prezidenta Bushe o zachování demokratických principů, charakterizované liberální ekonomikou. Fujimori si byl vědom toho, že by ztratil významný příliv finančních prostředků a půjček, kdyby nastolil diktaturu. Je pravděpodobné, že tento faktor měl vliv na mírnění ambicí peruánského prezidenta. Zastavení finanční pomoci prostřednictvím rozhodnutí Kongresu mu vyslalo jasný signál. Zadruhé, pro Spojené státy bylo sice důležité zachování protidrogových programů a ochrana svých vojáků v Peru, ale to jim nezabránilo v zastavení finančních toků. Přesto měla protidrogová spolupráce v kombinaci s faktem, že průzkumy veřejného mínění ukazovaly souhlas obyvatel Peru s vývojem událostí, vliv na zmírnění ostré rétoriky vůči Peru. Zatřetí, po obnovení některých demokratických principů (zejména volby do Národního shromáždění) začaly znovu obnovovat vztahy i na ekonomickém poli. Fujimorimu se též podařilo ostře zasáhnout proti *Sendero Luminoso*, což přispělo k pozitivnějšímu pohledu na jeho osobu ze strany Washingtonu. Není zcela jasné, zda Fujimori tyto kroky učinil, aby si znovu naklonil americkou administrativu. Pokud ano, zcela jistě se mu to podařilo.

Mandát prezidenta Clintona byl poznamenaný relativním nezájmem o Latinskou Ameriku a nebyl tak příliš bohatý na události, které by nutily Peru podřizovat se strategii Spojených států. Zpočátku se Clintonova administrativa snažila podmínit pomoc Peru dodržováním lidských práv. Je však otázkou, do jaké míry to byla pouze rétorika a do jaké míry prosazování této politiky blokovala vnitropolitická situace ve Spojených státech (republikánská většina v Kongresu). Tato snaha se tak nesetkala s úspěchem – naopak se kvalita demokracie v Peru po zahájení druhého mandátu zhoršila. S ohledem na tyto skutečnosti tedy nelze plně souhlasit s myšlenkou periferního realismu o přijímání pravidel podřízeným státem. Nutno však dodat, že tlak ze strany Spojených států byl příliš

malý na to, aby se dal označit dodržování lidských práv v Peru za prioritu USA v bilaterálních vztazích.

Spolupráce v ekonomické i bezpečnostní dimenzi zaznamenala výrazné úspěchy, přestože si Fujimori zachoval vůči Washingtonu relativně kritický postoj, který často prezentoval veřejnosti. On a jeho administrativa byli vůči Washingtonu kritičtí zejména po kritice Spojených států, která přišla po jeho třetí kandidatuře na post prezidenta. Od Clintona a ministryně zahraničí Albrightové však dle známého rčení přišla „t*oo late, too little*“ („příliš málo, příliš pozdě“) a neměla tak žádný efekt. Zejména proto, že nebyla navázána na reálnou akci, která by ohrožovala ekonomické výhody Peru.

O vztazích Peru a Spojených států během Fujimoriho dekády lze obecně říci, že pokud bylo v zájmu Spojených států vyvinout tlak na Peru a vyžadovat změnu, dosáhly úspěchu v podobě aspoň částečných peruánských ústupků. Protidrogová politika (která je součástí bezpečnostní dimenze), byla prioritou pro obě země, nicméně více důležitá byla pro Spojené státy. Peru bylo ochotno dělat ústupky ve prospěch ekonomického rozvoje, který byl důležitější. Zároveň je velká část prostředků, které Spojené státy vynakládají, dedikována alternativnímu rozvoji, což je velkou motivací pro dodržování závazků ze strany Peru. Lze tedy potvrdit i další předpoklad, že bezpečnostní rovina spolupráce pro příjemce pravidel netvoří nejdůležitější aspekt bilaterálních vztahů. Co se týče vyhýbání se politické konfrontaci, Fujimori mnohdy neváhal být veřejně kritický vůči americkým prezidentům, nikdy však nepřesáhl míru, která by způsobila rozkol ve vzájemných vztazích. Fujimori vládl Peru nejdéle ze všech prezidentů z celého analyzovaného období a tvořil výraznou osobu ovlivňující jejich podobu. Po jeho pádu se země ocitla v krátkém období nestability, po které převzal vládu Alejandro Toledo. Jeho mandátu se věnuje následující kapitola.

2.3. Alejandro Toledo (2001-2006)

Po rezignaci Fujimoriho krátce převzal vládu nad zemí prezident Kongresu Valentin Paniagua. Vykonával funkci dočasného prezidenta do dalších voleb v dubnu a červnu 2001. Z těch vyšel vítězně Alejandro Toledo, který byl hlavním vedoucím opozice v období Fujimoriho vlády. Založil opoziční stranu *Perú Posible* a dvakrát kandidoval proti Fujimorimu v prezidentských volbách (v letech 1995 a 2000). Dle některých zdrojů Toledo ve zfalšovaných volbách v roce 2000 nad Fujimorim v prvním kole vyhrál, nicméně oficiálně bylo prezentováno Fujimoriho vítězství. Toledo se snažil

obrátit na mezinárodní komunitu a požadoval anulování voleb, ovšem neúspěšně (Keen – Hayes 2008: 58). Jeho čas tak přišel až v červnu 2001, kdy byl inaugurován na prezidenta Peru. Po kolapsu Fujimoriho režimu byli Peruánci plní naděje na změnu a měli mnoho očekávání, které měl Toledo naplnit. Jeho popularita však klesla po rozhodnutí privatizovat dvě státem vlastněné společnosti zabývající se dodávkami elektřiny – Egasa a Egasur – za účelem získání půjčky od MMF. To vyvolalo bouři protestů, které vedly k vyhlášení výjimečného stavu, ze kterého vzešly dva mrtví, stovky zatčených a škody v hodnotě přes 100 milionů dolarů. Podpora prezidenta vlivem těchto událostí klesla z 60 na 16 %. Toledo též selhal ve svém slibu vytvořit nová pracovní místa a zajistit lepší pracovní podmínky, přestože se HDP Peru zvýšilo za období jeho úřadu o 20 % (Perú21 2017, Keen – Hayes 2008: 535).

Na straně Spojených států se stal 20. ledna 2001 prezidentem představitel republikánské ideologie George Bush. Ten v kampani sliboval izolacionismus Spojených států a větší důraz na domácí otázky. Tento přístup se však změnil po útoku na Světové obchodní centrum 11. září 2001, který mimo jiné spojil boj proti obchodu s drogami se zvýšenou snahou o vymýcení terorismu a zvýšení stability v mezinárodním měřítku (Gregg 2005).

Toledo otevřeně přiznával své nadšení pro demokratický způsob vládnutí a pozitivní vztah vůči Spojeným státům, což mezi těmito dvěma zeměmi otevřelo nové možnosti spolupráce. Během Toledova mandátu se odehrálo několik schůzek nejvyšších představitelů. Mezi nimi byla nejvýznamnější ta, která se odehrála 23. března 2002 v Limě. Bush byl prvním prezidentem za více než 50 let, který za tímto účelem navštívil Peru (Magu 2018:143). Před jeho příjezdem proběhl dodnes neobjasněný útok na americkou ambasádu, kdy došlo k zranění 32 lidí, zabití ochranky a dvou policistů. Dodnes není objasněno, kdo za útokem stál. Podezření padlo na *Sendero Luminoso* a *MRTA*, kteří tím měli vyjádřit nesouhlas s válkou proti teroru, ovšem ti své zapojení popřeli s tím, že neprovádí útoky na civilisty (Perú.com). Prezident Bush však odmítl svou cestu zrušit a k cestě do Peru se vyjádřil následovně:

„*Žádní amatérští teroristé mi nezabrání v mém úkolu, a to podpoře našeho přátelství v hemisféře. To si pište, že jedu*.“ (The Telegraph 2002).

Prezident Toledo po této schůzce deklaroval silný závazek k obnovení

přátelských vztahů mezi Peru a Spojenými státy a vyjádřil svůj závazek ke společnému boji proti obchodu s drogami, terorismu, boji proti chudobě, společnému obchodu a dalším oblastem. Během této schůzky došlo k podpisu smlouvy, která umožňovala návrat Mírových sborů do Peru po jejich téměř třicetileté absenci. Mírové sbory (*Peace Corps*) jsou nezávislá federální agentura Spojených států amerických, jejímž posláním je podporovat mír ve světě. Je založena na bázi dobrovolníků, kteří spolupracují s vládami, neziskovými organizacemi, edukačními institucemi a dalšími subjekty za účelem podpory oblasti vzdělávání, zdravotnictví, obchodu, informačních technologií, zemědělství či životního prostředí. V Peru byly aktivní v období 1962 až 1974. Toledo měl k těmto jednotkám významný vztah, jelikož pocházel z domorodého kmene Quechua, jehož rozvoj a jazyk byl podporován Mírovými sbory právě v období prvních programů, když byl ještě dítě. Z tohoto důvodu k nim měl velmi pozitivní vztah a jeden z jeho prvních kroků směřoval ke snaze obnovit jejich činnost na území Peru, jejichž programy jsou aktivní dodnes (Peace Corps 2018, Magu 2018:144).

Toledo a Bush se na schůzce v Limě dohodli mimo jiné podpořit peruánskou kvalitu vzdělání prostřednictvím slibu vybudovat centrum pro výuku budoucích učitelů (*Andean Center of Excelence for Teacher Training*) a podpořit inovace a zaměstnanost v Peru prostřednictvím iniciativy *Andean E-Business Fellowship Program*. K dalšímu posunu ve vzájemných vztazích došlo prostřednictvím rozhodnutí obnovit diskuzi o bilaterální investiční smlouvě, slibu dokončit ratifikaci APTA v Kongresu Spojených států amerických a otevřít debatu v otázce možné dohody o volném obchodu. Prezident Bush se též vyjádřil velmi pozitivně v otázce osobních vztahů s Toledem, jež charakterizoval jako „*silné přátelství*“. To podporuje i fakt, že mezi prezidenty došlo před schůzkou v Peru ke třem kontaktům během jednoho roku. Toledo byl též jedním z prvních lídrů, kteří vyjádřili Bushovi podporu v jeho boji proti teroru (The White House 2002, El Nuevo Herald 2001).

V bezpečnostní oblasti spolupráce během Toledovy administrativy vyvstalo nebezpečí operací kolumbijské guerilly FARC na území Peru a opětovný nárůst produkce koky. I přes značné snahy se kultivace koky od roku 1999 opět začala vzpamatovávat z radikálního poklesu v druhé polovině 90. let. Během období přechodné vlády v Peru též došlo k incidentu, který měl vliv na přehodnocení strategie Spojených států v této problematice. 21. dubna 2001 peruánské letectvo sestřelilo letadlo v Amazonském pralese, ve kterém se nacházeli američtí misionáři, které si Peruánci spletli s pašeráckým

letadlem. Při tomto incidentu zemřela misionářka s jejím půlročním dítětem. Prezident Bush nařídil okamžité vyšetřování tohoto incidentu a zahájení dialogu o přehodnocení bilaterální strategie (The New York Times (c.) 2001, The New York Times (d.) 2001). Spojené státy přerušily jejich asistenci v politice sestřelování letadel, zahájené za prezidenta Clintona. To zanechalo mezeru ve strategii dozoru, čehož využili pašeráci v Peru a okolních zemích k nárůstu aktivity (Drummond 2008:126). Peruánci opakovaně žádali o obnovení letecké podpory, ale nebylo jim vyhověno (Domínguez – Fernández 2010:191).

Od roku 2000 do roku 2006 vzrostla kultivace kokových listů o 59 %, a to zejména díky zvýšení poptávky z nových trhů (Evropa, Asie a Latinská Amerika), která zvyšovala i cenu kokových listů. Zároveň docházelo k transformaci tohoto odvětví z produkce kokové pasty, která se musela dále zpracovat například v Kolumbii na produkci kokainu jako hotového zboží připraveného k užití (IMF Working Paper 2011:5). Došlo také k vytvoření nových exportních tras pro pašování kokainu a k větší nezávislosti na produkci v Kolumbii a obnovení aktivit *Sendero Luminoso* a mexických kartelů[6] na peruánském území. To mělo za následek zvýšení kriminální a teroristické aktivity, zejména od poloviny roku 2001 (UNODC 2003:5).

Obnovení produkce drog v Peru vedlo k prohloubení spolupráce se Spojenými státy. Prezident Bush prohlásil, že je drogový problém Peru společným problémem. Z toho vyplýval závazek jeho země snížit domácí poptávku po kokainu a následně pracovat s peruánskou vládou na společném cíli znemožnit pašerákům používat námořní, suchozemské či vzdušné trasy. Spojené státy též ztrojnásobily rozpočet finanční pomoci Peru na 200 milionů dolarů ročně. Do této částky jsou zahrnuty i programy pro alternativní rozvoj, které tvořily v tomto období až 95 % z celkového příjmu Peru v této oblasti. Příjem těchto peněz je podmíněn dobrovolným nahrazováním pěstování koky alternativními plodinami (rýže, kakao, kukuřice apod.) (Drummond 2008:135).

Přístup prezidenta Bushe se od předchozích administrativ lišil v tom, že otevřeně přiznával díl odpovědnosti ze strany Spojených států, co se týče poptávky po drogách. V jeho rétorice se zavazuje k vynaložení většího úsilí v přesvědčení vlastních obyvatel, aby přestali tyto nelegální substance užívat, což sníží poptávku a pomůže to eliminovat tlak na Peru. Prakticky se tento závazek projevil ve vyčlenění 5,4 mld. dolarů pro domácí boj s drogami a jejich důsledky v období let 2002-2007 (The White House 2002).

6 Mexické kartely slouží jako most pro pašování kokainu z Peru do USA.

Na počátku Toledova mandátu, 26. července 2001, došlo v Limě k podpisu smlouvy mezi Peru a Spojenými státy, která zavazovala obě strany k vydání osob obviněných ze spáchání zločinu a k výměně informací (U.S. Department of State 2001).

V otázce vzájemných ekonomických vztahů došlo během Toledovy vlády k výraznému posunu. Katalyzátorem těchto změn byla zejména zmiňovaná návštěva Bushe v Limě. Peru mělo na počátku Toledova mandátu upraveny obchodní vztahy s USA prostřednictvím multilaterální dohody ATPA (*Andean Trade Preference Act*), která byla v roce 2002 nahrazena novou smlouvou ATPDEA (*The Andean Trade Promotion and Drug Eradication Act*), která rozšířila výhody vzájemného obchodu a zároveň jej více navázala na podmínku spolupráce v protidrogové politice (například v roce 2008 byla z dohody vyloučena Bolívie, jelikož odmítala spolupracovat v boji proti narkotikům) (The White House 2003). Zároveň probíhaly diskuze o multilaterální dohodě o volném obchodu mezi zeměmi andského regionu a USA.

Prioritou Peru bylo podporovat obchod bilaterálně prostřednictvím smlouvy o volném obchodu. Za touto strategií se skrývají dva důvody. Zaprvé, politická nestabilita v některých latinskoamerických zemích zpomalovala proces vyjednávání multilaterální dohody o volném obchodu (FTAA - *Free Trade Agreement for the Americas*) mezi Spojenými státy, Kolumbií, Ekvádorem, Peru a Bolívií. Zadruhé se Peruánci inspirovali příkladem Chile, která s USA uzavřela bilaterální dohodu. Posledním, nejvýznamnějším důvodem, byla nízká úroveň hodnoty exportu na obyvatele ve srovnáním s ostatními státy Latinské Ameriky, což bránilo zlepšení ekonomického růstu (The Washington Post 2002). Prezident Toledo též věřil, že dohoda o volném obchodu by podpořila stabilitu jeho země a nabídla alternativu pro jeho obyvatele v přesunu činnosti od obchodu s drogami k formě legálních výdělků a souhlasil s inkluzí standardů zlepšujících podmínky na trhu práce (CRS Report for Congress 2006:5).

Snaha prosadit bilaterální dohodu se ukázala být prozřetelná, jelikož vyjednávání o FTAA, která začala v květnu 2004, skončila po 13 kolech neúspěchem díky odstoupení Kolumbie a Ekvádoru z předchozích vyjednaných závazků. Představitelé Peru a Spojených států však pokračovali v jednáních, jejichž výsledkem byla bilaterální dohoda o volném obchodu (Congressional v Publication 2007:5).

V té se obě strany zavázaly odstranit cla a další obchodní bariéry, přičemž 80 % k datu implementace a zbytek maximálně do 10 let. Export Peru do USA tvořil před podepsáním dohody asi 30 % celkového objemu, což z něj činí nejvýznamnějšího

obchodního partnera. Do Spojených států dodává především kovy a minerály, oblečení, kávu a zeleninu. Zlato, měď, stříbro a zinek tvoří asi polovinu celkového exportu. Význam pro USA z pohledu importu však není nijak veliký, v roce 2005 tvořil hodnotu asi 0,3 % z celku, přestože se jejich objem zvýšil po implementaci ATPA. Dominantními exportními položky USA do Peru byl v tomto období benzín a strojní součástky. Hodnoty vzájemného obchodu jsou zobrazeny v následujícím grafu, z nějž je patrné, že od roku 1999 Peru vyváží do USA zboží ve větší hodnotě, než přiváží z USA, zatímco v předchozích letech tomu bylo naopak (US International Trade Commision 2006).

Graf č. 1. Obchod Spojených států s Peru v období 1991-2005.

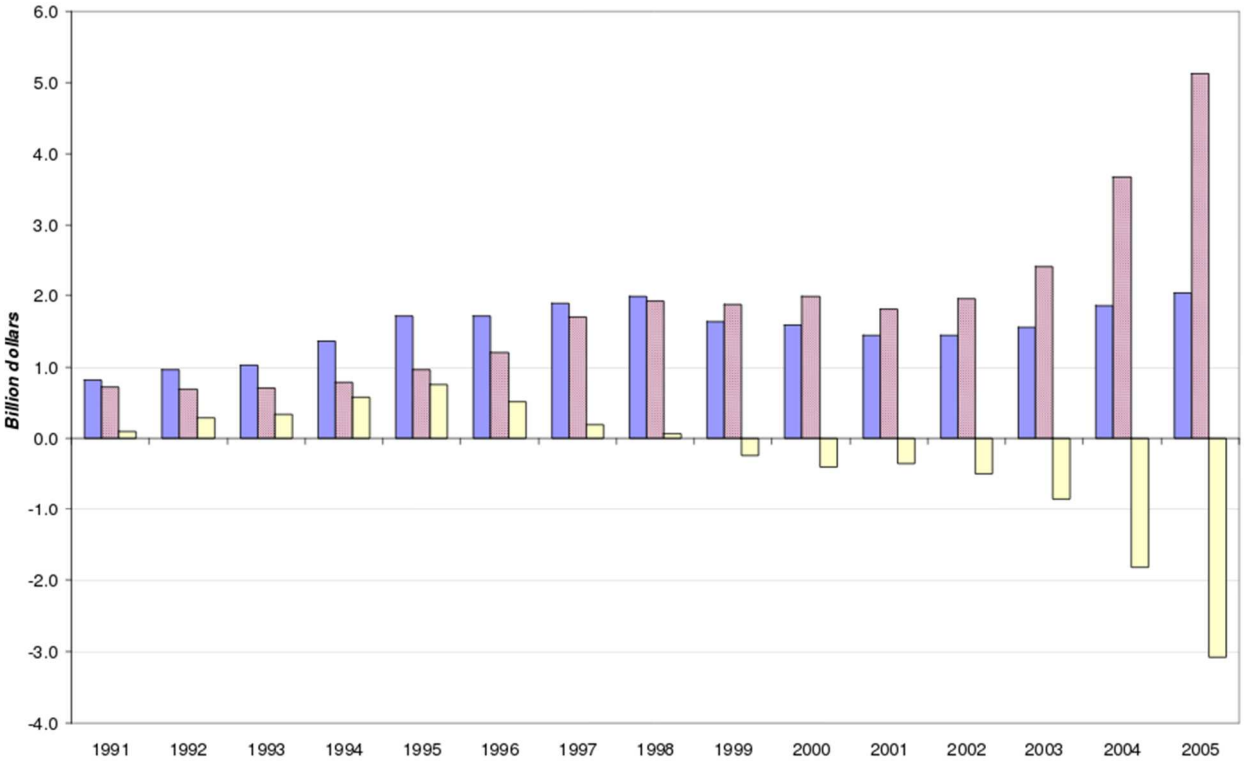

Zdroj: US International Trade Commission 2006:134.

Pro Spojené státy bylo na druhou stranu důležité uvolnění administrativních bariér pro přímé zahraniční investice, na které si americké firmy působící v Peru často stěžovaly. Spojené státy byly významným investorem zejména v těžařském průmyslu. Součástí dohody byl kromě opatření zabývajících se přístupem na trhu a investicemi ošetřen též sektor služeb, ochrana intelektuálního vlastnictví a závazky v oblasti zlepšování pracovních podmínek a životního prostředí v Peru (The Library of Congress

2006:1, Congressional Digest Publication 2007:6-9).

Dohoda byla uzavřena 7. prosince 2005. V dubnu 2006 navštívil prezident Toledo společně s ministrem zahraničního obchodu a turismu Alfredem Ferrerem Washington za účelem jejího oficiálního podpisu. Další částí procesu ratifikace bylo schválení Kongresem obou států. Debata o dohodě se v Kongresu Peru odehrála v noci z 27. na 28. června 2006 a byla schválena poměrem hlasů 79:14 (Congreso 2006). Toledo byl tímto vývojem velmi potěšen a v televizním přenosu byl viditelně emočně dojatý, když mimo jiné políbil text podepsané smlouvy. Prohlásil:

„*Jedná se o nesmírnou změnu k lepšímu, ne pouze pro moji vládu, ale i pro naši zemi*.“ (La República 2006).

Prezident Bush již v lednu 2006 vyzval Kongres, aby dohodu o volném obchodu ratifikoval. Ve volbách, které se konaly později toho roku, však získal převahu proud demokratů nad republikány, což způsobilo zpoždění ratifikace smlouvy. Zároveň se blížil konec Toledova mandátu. Z těchto důvodů přicestoval Toledo do Washingtonu, kde se 11. července 2006 v Oválné pracovně setkal s prezidentem Bushem a ministryní zahraničí Condoleezou Rice. Schůzka se nesla ve velmi příjemném duchu díky dobrým osobním vztahům mezi oběma prezidenty. Na ní se prezident Bush zavázal k vyvíjení tlaku na Kongres a vyjádřil lítost nad odchodem Toleda, o kterém se vyjádřil, že má „*corazon gigante*“ („velké srdce“) (AP Archive 2015 (a.)).

2.3.1. Shrnutí

Vztahy se Spojenými státy v období Toledova mandátu se vyznačovaly blízkým osobním přátelstvím mezi představiteli obou zemí. Bush byl prvním prezidentem, který po půl století osobně navštívil Peru za účelem bilaterální schůzky. Tato schůzka znamenala výrazný posun ve vzájemných vztazích, které byly pošramocené po skandálu spojeném s Fujimorim a Montesinem. Schůzka v Limě odstartovala několik nových projektů, včetně návratu Mírových sborů do Peru po 30 letech a závazku zlepšit vzájemné obchodní i kulturní vztahy. Toledo a Bush také sdíleli ochotu bojovat proti terorismu a organizovanému zločinu, což bylo pro Spojené státy po útocích na Světové obchodní centrum prioritou. To se v praxi projevilo mimo jiné navýšením finančních prostředků na podporu rozvoje alternativních zemědělských a jiných odvětví. Spolupráce ovšem nezůstala bez problémů. Důsledkem tragického incidentu sestřelení letadla s americkými

misionáři americká vláda pozastavila veškerou spolupráci v této oblasti, což vedlo k rapidní obnově pěstování a pašování drog na území Peru. Ekonomická spolupráce se nesla převážně v duchu vyjednávání dohody o volném obchodu, která po neúspěšném vyjednávání multilaterální FTAA zůstala pouze na bilaterální úrovni. Konec Toledova mandátu byl poznamenán problémem s její ratifikací v americkém Kongresu, což bylo jedno z hlavních témat poslední společné schůzky obou prezidentů v červenci 2006 ve Washingtonu. Toledo však odcházel z postu prezidenta i přesto spokojen, jelikož byl přesvědčený, že se mu podařilo zahájit proces akcelerace ekonomického růstu jeho země.

Pohledem periferního realismu lze pozorovat zejména důraz na ekonomický rozvoj, který byl motivací pro obě strany. Šlo o období bez politických konfrontací a velmi pozitivního vztahu mezi oběma zeměmi. Prezident Toledo se snažil o formování politik vzájemné spolupráce za účelem zachování dobrých vztahů. Tento podnět však vycházel z jeho vlastního ideologického přesvědčení a ne ze strany Spojených států. Pokud se tedy vůbec dá o Toledově strategii hovořit jako o podřizování, bylo založeno na bázi dobrovolnosti. Ve funkci jej vystřídal Alan García, který v mnoha aspektech zdědil agendu zahájenou během Toledova mandátu. O tom, jak v ní pokračoval a jakou podobu měly bilaterální vztahy během Garcíova mandátu, pojednává následující kapitola.

2.4. Alan García (2006-2011)

V peruánských prezidentských volbách roku 2006 proti sobě stáli v druhém kole Alan García a Ollanta Humala. García již vykonával post prezidenta (1985 – 1990), během vlády Fujimoriho však musel odejít do exilu v Kolumbii, později Francii. Až s koncem jeho éry se mohl do rodné země vrátit a znovu se politicky angažovat. Oba dva kandidáti postavili svou kampaň na nutnosti reformy neoliberální politiky, prosazované Fujimorim i Toledem. V Peru se rozmáhalo znechucení nad odlivem peněz za účelem splácení zahraničních půjček místo transferu těchto prostředků chudým. Garcíovi se nakonec podařilo získat svým programem větší podporu než radikálně nacionalistickému Humalovi, který se více identifikoval s politikou Evo Moralese či Huga Cháveze. Jeho počátečním slibem bylo opustit snahu o volný trh a představit mix státní regulace a volného trhu s důrazem na sociální politiku. Brzy po nástupu k moci však tuto politiku opustil a pokračoval v neoliberálním směřování (Keen - Haynes 2008: 535).

Několik měsíců po jeho inauguraci došlo k první bilaterální schůzce na nejvyšší úrovni mezi Bushem a Garcíou ve Washingtonu. Schůzka dne 10. října 2006 se nesla

především v duchu snahy prosadit další fázi implementace dohody o volném obchodu, posílení demokracie a bezpečnosti. Prezident García vyjádřil svou identifikaci s populistickým proudem věřícím v sociální spravedlnost, zároveň však vyjádřil pochopení pro příležitosti, které přinese dohoda o volném obchodu. Vyslovil též naději, že dohoda bude mít konkrétní pozitivní dopady na vzdělání a postavení obyvatel Peru. Prezident Bush na schůzce zopakoval svůj záměr tlačit na Kongres v otázce ratifikace dohody (The White House 2006).

Kongres však stále ratifikaci blokoval. Prezident García proto přicestoval 23. dubna 2007 do Washingtonu, aby se setkal s Bushem a vyvinul tlak na Kongres (AP Archive 2015 (b.)). V té době probíhala jednání o dodatku dohody o volném obchodu. Na základě ideologického přesvědčení prezidenta Garcíy a změny moci v americkém Kongresu ve prospěch Demokratické strany do ní byly přidány právně vymahatelné závazky obou stran přijmout a dodržovat mezinárodní standardy práce na základě deklarace ILO z roku 1988. Zároveň byly přidány environmentální závazky, přístup ke zdravotnickému materiálu a lékům apod. Bylo to poprvé, co Spojené státy zahrnuly takto vymahatelné závazky do svých bilaterálních dohod o volném obchodu a odráží počátek nového přístupu k těmto dohodám jako ne čistě ekonomický nástroj. Dodatek byl podepsán 10. května 2007. Prezident García takto upravenou smlouvu přirovnal v srpnu 2007 k *New Deal* z éry prezidenta Roosevelta s ohledem na transformaci, se kterou by měly vlády přistupovat ke světovému obchodu a k pracovní síle (House of Representatives 2007).

Takto upravenou smlouvu nakonec schválily obě komory Kongresu Spojených států amerických (dolní komora 8. listopadu 2007, horní komora 4. prosince 2007) (OAS 2018). Po schválení vyjádřil García obrovský vděk bývalému prezidentovi Peru Toledovi za jeho předchozí práci a Georgi Bushovi za jeho podporu. Uvedl, že Bush byl hlavním spojencem Peru v pokračování podpory dohody o volném obchodu v období, kdy ji Kongres nepodporoval (Living Peru 2007).

V říjnu 2008 byla též prodloužena ATPDEA, která prodloužila výhody v zahraničním obchodu s Peru do konce roku 2009, zatímco Peru pracovalo na legislativě potřebné k implementaci dohody o volném obchodu. Stav této legislativy však byl pro Spojené státy zklamáním, jelikož neodrážel závazky, ke kterým se Peru ve smlouvě přihlásilo, což odsunulo implementaci dohody o volném obchodu o několik měsíců (Taft-Morales 2009:7).

Období první poloviny Garcíova mandátu je poznamenáno vysokou frekvencí schůzek mezi představiteli obou zemí na ministerské i úřední úrovni. K bilaterální schůzce nejvyšších představitelů obou zemí došlo 21. listopadu 2008, kdy prezident Bush přicestoval do Limy, aby se účastnil summitu APEC, během nějž však došlo i k soukromé schůzce s Garcíou. Na ní opět řešili převážně detaily implementace dohody o volném obchodu. Během tohoto setkání byly v Limě organizovány protesty proti jejímu vstupu v platnost ze strany levicových politických hnutí a pracovních odborů. Obviňovaly Garcíu z prodání země do područí amerického imperialismu řízeného Bushem a společností Nestlé, která dle nich porušovala závazky plynoucí z dohody (Bilaterals.org 2008).

V lednu 2009 bylo rozhodnuto o implementaci dohody o volném obchodu k 1. únoru 2009 (OAS 2009). Tato proklamace byla jedním z posledních aktů prezidenta Bushe, který 20. ledna 2009 předal moc Baracku Obamovi, který sloužil jako americký prezident po dvě funkční období od ledna 2009 do ledna 2017.

Z analýzy vzájemných vztahů je patrné, že mandátu Garcíy a Bushe dominovaly bilaterálním vztahům převážně ekonomické otázky. V oblasti boje proti pašování drog došlo ke stažení pozornosti Spojených států vůči této problematice. Financování války v Iráku výrazně snížilo množství dostupných prostředků pro tuto politiku. Například v letech 2007 a 2008 lze pozorovat pokles až o polovinu na 66 milionů dolarů oproti předchozímu roku. Důsledkem toho prezident García prohlásil, že se Peru bude muset ve válce proti drogovým kartelům obrátit na vlastní zdroje. Peruánská delegace vyslaná do Washingtonu se snažila přesvědčit Kongres o udržení této částky nad 100 miliony dolarů, ale neúspěšně. Ze strany některých expertů však zaznívalo, že se jedná o pozitivní změnu směrem k větší nezávislosti Peru (IPS News 2007). Pašerácká aktivita v Peru však v tomto období eskalovala, zejména díky přítomnosti mexických kartelů, ale nově také korejsko-čínské mafie *Červený drak*. Narkoterorismus se stal hlavním ohrožením bezpečnosti v Peru, což se projevilo například veřejnou popravou federálního soudce Hernána Satura Vergary, který měl na starost soudní případ dvou desítek členů kartelu Tijuana. Zamezit přítomnosti zahraničních členů kartelů v Peru se stalo jedním z priorit prezidenta Garcíy. Ten na bilaterální schůzce s Bushem ve Washingtonu v říjnu 2006 například přislíbil vydání většiny zadržovaných zločinců do USA dle relevantní jurisdikce (Drummond 2008:124-125). To bylo možné na základě smlouvy, podepsané mezi oběma zeměmi v roce 2001 (viz kapitola 3.2.). Zvažoval také obnovení trestu smrti. Dále byla přijata

legislativní opatření v oblasti praní špinavých peněz, korupce a dalším oblastem organizovaného zločinu. Přes tato opatření na základě Národního drogového plánu 2007 – 2011 zpráva OSN z roku 2011 hovoří o čistém nárůstu kultivace koky o 16,4 % v tomto období. Přesto se Garcíovi podařilo zničit několik velkých chemických laboratoří (v roce 2009 přes 2 500) (Taft-Morales 2009:15). Peru mělo motivaci vyhovět Spojeným státům v protidrogové politice díky důležitosti společného uzavřené dohody o volném obchodu. Stále zde existovalo podezření, že korupční síť v armádě, kterou vybudoval Montesinos, je stále aktivní (Living Peru 2010).

2.4.1. Nová éra prezidenta Obamy (2009 - 2011)

Počátek roku 2009 znamenal ohlášení nového přístupu Spojených států k Latinské Americe. Do funkce 44. prezidenta byl inaugurován Barack Obama. Ten na Summitu Amerik v Trinidadu a Tobagu vyhlásil počátek nového rovnocenného partnerství mezi Spojenými státy a zeměmi Latinské Ameriky. Obama řekl, že ve vzájemných vztazích již nebude žádný senior partner a junior partner, ale pouze vztahy založené na vzájemném respektu (The Washington Post 2009).

Lídři mnoha zemí Latinské Ameriky Obamovo zvolení vítali s nadějí. Peru však mělo mírně odlišnou pozici. Vztahy se zeměmi jako Bolívie, Ekvádor a další byly za éry prezidenta George W. Bushe často antagonistické a Peru tvořilo jednu ze vzácných výjimek. Proto zvolení Obamy nepřinášelo tak intenzivní počáteční euforii, která zavládla po schůzce v Trinidadu a Tobagu. Peru zároveň nebylo v tomto období prioritou Spojených států díky chaosu na Jamajce a problematickým vztahům s Mexikem (Kassab-Rosen 2016).

První bilaterální schůzka mezi Garcíou a novým americkým prezidentem se odehrála v Oválné pracovně 1. června 2010. Na ní Obama ocenil stav demokracie v Peru, ale též jeho ekonomický růst, který byl schopen odolat většímu náporu recese důsledkem světové ekonomické krize. Představitelé těchto zemí jednali o detailech dohody o volném obchodu, která již byla implementována, bezpečnostní otázky, ale také o vzájemných vizích v otázkách demokracie, lidských práv a ekonomického rozvoje. Co odlišuje tuto schůzku od ostatních, je široký záběr politik, které byly diskutovány a které se dotýkaly mezinárodních závazků jako nešíření jaderných zbraní či ochrana životního prostředí. Prezident García vyjádřil společný postoj v těchto otázkách a zdůraznil úspěšnost liberálních reforem, které na rozdíl od sociálního kapitalismu měly velmi

pozitivní dopad na ekonomiku Peru (La República Online 2010). Společný silně odmítavý postoj k nukleárním zbraním vyplýval z brazilského zapojení do íránské nukleární diplomacie, jež byla jedním z nejzávažnějších témat roku 2010 (COHA 2010). Přestože se schůzka nesla v relativně pozitivním duchu, vztahy mezi oběma prezidenty nebyly zdaleka tak přátelské, jako mezi Toledem a Bushem. García se o schůzku snažil několik měsíců před oficiálním stanovením data, ale neúspěšně. Aby si Obamu naklonil, tak též přišel s iniciativou snížení nákladů americké vojenské přítomnosti v Peru, ta ovšem zůstala bez větší odezvy z Obamovy administrativy (Kassab – Rosen 2016).

Několik dnů po schůzce s Garcíou přicestovala do Limy ministryně zahraničí Hilary Clinton, jejíž úředníci měli za úkol vyjednat praktickou podobu bilaterální spolupráce na základě schůzky obou prezidentů ve Washingtonu. V souvislosti s její návštěvou došlo k menšímu *faux-pas*, kdy na tiskové konferenci prezident García nechal ministryni Clintonou sedět samotnou a odešel poté, co okomentoval její návštěvu ve španělštině a nepočkal tak na anglický překlad ani na vyjádření samotné Clintonové (Fox News 2010). Vztahy též pošramotil únik dokumentů v prosinci 2010 prostřednictvím Wikileaks. Přes 1 300 dokumentů pocházelo z americké ambasády v Peru. V některých z nich mluvil bývalý ambasador James Curtis Struble o kolosálním egu prezidenta Garcíy, které mu zabraňuje akceptovat alternativní nápady (Al Jazeera 2011).

Mnohem větší kontroverzi však způsobil odtajněný dokument, ve kterém americký velvyslanec v Limě Michael McKinley urguje peruánskou vládu k použití síly proti protestujícímu domorodému obyvatelstvu. Ti v Amazonii blokovali sedm týdnů cesty jako vyjádření nesouhlasu s dekrety prezidenta Garcíy, které vydal, aby naplnil požadavky plynoucí z dohody o volném obchodu. Celkem bylo vydáno 101 prezidentských dekretů v období tří měsíců tak, aby došlo k naplnění závazků z peruánské strany. McKinley 1. června vyjádřil, že neochota použít sílu přispívá k dojmu, že domorodé komunity mají širší podporu, než se zdá. O čtyři dny později vyslala peruánská vláda jednotky, při jejichž operaci zemřelo 10 protestujících a 24 policejních příslušníků. Američané měli iminentní zájem na potlačení těchto protestů, jelikož na území domorodců investovala miliardy dolarů společnost Newmont Mining. Figurovala jako vlastník peruánské společnosti Yanacocha, těžící v této oblasti zlato. V této oblasti je také těžena ropa prostřednictvím společnosti ConocoPhillips, která držela 5,5 milionů akrů ropných koncesí v oblasti (Green Left Weekly 2014). V souvislosti s únikem těchto informací přicestovala do Peru ministryně zahraničí Hilary Clinton, aby hovořila o této

záležitosti s nadějí, že nepříjemný incident nebude mít negativní dopady na vzájemné vztahy (Living Peru 2010).

Ke konci Garcíova mandátu vyvstaly problémy s Obamovou administrativou v otázce protidrogové politiky. Finanční pomoc Peru stále zůstávala navázaná na snížení objemu pěstované koky a programy alternativního rozvoje. Trend snižování objemu finančních prostředků se však nezměnil a Obama tak navázal na Bushův postoj podpory prevence užívání drog na domácí půdě. To vyvolalo ostrou kritiku ze strany Garcíy, který obvinil Spojené státy z nárůstu produkce koky díky nedostatečným fondům. Prezident Obama se jej ptal, proč pěstitelé vysadili dalších 5 000 hektarů koky v oblasti El Putumayo. García odvětil, že je to vina Obamy, jelikož poskytuje větší zdroje a technologie Kolumbii a ne Peru. Vyjádřil zklamání nad nedostatečnou vojenskou pomocí ze strany Spojených států. Faktem je, že Spojené státy implementovaly Plán Kolumbie, který tvrdě zasáhl lokální pěstitele koky. Ti se důsledkem této strategie přesunuli na území Peru, kde založili nová pole s kokou na území jako El Putumayo, jež v minulosti nebylo pro tyto účely využíváno (Peruvian Times 2010). Obamova administrativa na to reagovala prohlášením, že ekonomický růst Peru mu dovoluje využít vlastních finančních prostředků v boji s těmito vnitropolitickými problémy (Domínguez – Fernández 2010:194). Menší angažovanost Spojených států byla patrná též v oblasti vojenské spolupráce. Například v září 2009 došlo k zajetí vojáků, bojujících se *Sendero Luminoso* v džungli. Guerilla mimo jiné sestřelila helikoptéru peruánského letectva, incident, který se nestal od roku 1999. Pro peruánskou vládu bylo nesmírně důležité zachránit uvězněné a zraněné vojáky, jelikož neschopnost tuto akci provést by měla zničující dopad na vojenskou morálku. Peruánci se veřejně obrátili s žádostí o pomoc na ambasádu Spojených států. Ta poskytla pouze omezenou asistenci ve formě aktuálních satelitních snímků, přestože hustota džungle na nich nešlo téměř nic vidět a byly tak nepoužitelné. Policejní ředitel Manuel Hidalgo žádal o použití NAS helikoptér pro evakuaci, to však bylo z americké strany odmítnuto. V souvislosti s americkou neochotou zaznívaly od prominentních politických představitelů Peru komentáře o „opuštění Peru mezinárodní komunitou“ a „ostudě, že Peru v této krize neobdrželo od Spojených států pomoc“ (El País 2009).

Vzájemným ekonomickým vztahům v období Garcíy a Obamy (tedy období let 2009 – 2011) dominovaly důsledky implementace dohody o volném obchodu. Přes mnohé protesty ze strany Peru, které často končily jejich potlačením, v případě

domorodých obyvatel i masakrem, byla z kvantitativního pohledu dohoda úspěchem. Během let 2009 až 2013 se hodnota exportu do Spojených států a též importu ze Spojených států zdvojnásobila. Hlavními exportními produkty byly především chřest, avokáda, hrozny a manga, import byl zaměřen na technologické produkty. Přesto podíl Spojených států na peruánském obchodů klesl z 27 % v roce 2000 na 19 % v roce 2011. To bylo způsobeno rapidním nárůstem čínské přítomnosti v Peru, která začala masivně investovat téměř v celé Latinské Americe. Zároveň začala USA dohánět i v hodnotách exportu a importu v zahraničním obchodu s Peru. Zatímco v roce 2001, na počátku Garcíova mandátu, dosáhla hodnota peruánského importu z Číny 0,3 mld. USD (z USA 1,6 mld. USD), v roce 2011 dovezlo Peru z Číny zboží za 8,4 mld. USD a z USA za 8,8 mld. USD (Domínguez – Fernández 2010:191).

2.4.2. Shrnutí

Peru bylo během mandátu prezidenta Garcíy spolehlivým spojencem Spojených států díky společným zájmům jako například kritice vůči Hugo Chávezovi a jeho jihoamerickým spojencům a zároveň sousedním zemím Peru Ekvádoru a Bolívii. García byl na rozdíl od těchto zemí oddaným stoupencem volného trhu a ostře se vyjadřoval proti jakékoliv formě socialismu (COHA 2010). Během Obamovy administrativy se tak obecně přístup Spojených států vůči Peru dramaticky nezměnil a vztahy zůstaly pozitivní. Ke konci Garcíova mandátu se však objevily problémy, způsobené únikem dokumentů z ambasády Spojených států amerických v Limě. Rozkol však způsobil hlavně ústup Spojených států z pozice světového leadera. Válka v Iráku a světová ekonomická krize znemožnila pokračovat se stejnou angažovaností i v regionu Latinské Ameriky, což v Peru způsobilo nevoli. V souvislosti s tímto posunem na světové scéně v Peru získávaly vliv další mocnosti jako Čína, Rusko či Írán, což významně snižuje možnost vyvíjet politický tlak na Peru (Erikson 2010).

Ekonomické vztahy mezi oběma zeměmi zaznamenaly pozitivní vývoj díky vstupu dohody o volném obchodu v platnost v únoru 2009. Neúspěšná byla spolupráce v drogové politice. Přestože se Garcíovi podařilo každoročně vymýtit přes 10 000 hektarů koky, rostl i počet hektarů kultivované plodiny (z 42 000 ha v roce 2006 na 49 500 ha v roce 2011). Zároveň však klesala ochota Spojených států podílet se na řešení tohoto problému, jelikož se Obamova administrativa domnívala, že Peru je již dostatečně ekonomicky vyspělé na to, aby tyto problémy řešilo samo (US Department of State 2011:447).

Pohledem periferního realismu došlo v tomto období k naplnění všech pěti předpokladů, uvedených v části 1.5. Prezident Alan García, který byl v prezidentské kampani odpůrcem volného trhu a měl rezervovaný postoj k dohodě o volném obchodu. Svůj postoj velmi rychle změnil po zvolení do úřadu. Implementace dohody o volném obchodu se stala jednou z jeho priorit. Dokonce vydal okolo stovky legislativních dekretů, které měly sladit peruánský právní řád s požadavky dohody o volném obchodu. Rozhodl se tak učinit poté, co Spojené státy nebyly spokojeny se stavem dosavadních změn a pozdržely implementaci dohody o několik měsíců. García tedy vydal dekrety bez souhlasu Kongresu (díky samotné povaze prezidentského dekretu) a přes četné protesty ze strany domorodého obyvatelstva a některých levicových hnutí. Proti dohodám o volném obchodu často vyvstává z levé, často radikální, části politického spektra odpor a protesty. V případě Peru skončil odpor užitím síly a masakru domorodého obyvatelstva. Tajné dokumenty ukazují, že na rozhodnutí o použití síly měly vliv Spojené státy prostřednictvím svého velvyslance. Únik tajných dokumentů ze serveru Wikileaks tak možná poprvé odhalil, jaké jsou skutečné záměry Spojených států v Peru. Veřejné zdroje či záznamy z jednání se totiž pochopitelně o politickém nátlaku či jakémkoliv směřování, které by mohlo rozhněvat veřejnost, nezmiňují.

V tomto období se opět ukazuje, že spolupráce v protidrogové politice nebyla primární prioritou bilaterálních vztahů. Spojené státy se rozhodly drasticky snížit hodnotu finanční pomoci pro vykonávání protidrogové politiky, což se obešlo ze strany Peru bez výrazných protestů. Stejně tak žádnou politickou konfrontaci nevyvolalo ani zveřejnění tajných dokumentů. Pro Peru i Spojené státy bylo v tomto období prioritou implementovat dohodu o volném obchodu, proto bylo ochotno akceptovat ústupky v ostatních dimenzích spolupráce. V tomto období se též začíná v Peru výrazněji projevovat vliv ostatních velmocí, zejména Číny. Válka v Iráku a ekonomická krize byly pro Spojené státy vyčerpávající události, které způsobily politické vakuum na pozici světového lídra. Čína se svým prudkým ekonomickým růstem této možnosti využila a začala s Peru masivně obchodovat a investovat svůj kapitál. Spojené státy přesto zůstaly nejvýznamnějším obchodním i politickým partnerem.

2.5. Ollanta Humala (2011-2016)

Ollanta Humala začínal svou kariéru v armádních složkách. Po neúspěšné rebelii proti prezidentu Fujimorim na konci jeho mandátu byl omilostněn a jmenován do funkce vojenského atašého v Paříži a později v Soulu. Tím též začala jeho politická kariéra (La

República 2011).

V roce 2006 neúspěšně kandidoval v prezidentských volbách proti Alanu Garcíovi. Díky jeho radikálně nacionalistickým a anti-globalizačním názorům a obdivu Hugo Cháveze však nezískal dostatečnou podporu. To jej donutilo transformovat své postoje více ke středolevému proudu, inspirovaného například bývalým brazilským prezidentem Lulou de Silvou. To mu zajistilo vítězství ve volbách roku 2011, kdy porazil dceru bývalého prezidenta Fujimoriho, Keiko. Ta se v případě výhry zavázala ke snaze osvobodit svého otce z vězení, ve kterém byl od roku 2009 (Kassab – Rosen 2016:163). Při své inaugurační řeči se Humala zavázal k zachování politiky volného trhu a k boji proti sociální exkluzi (převážně domorodých obyvatel) prostřednictvím snížení procenta obyvatel žijících v chudobě ze 30 % na 15 % (TeleSUR tv 2011).

Spojené státy nebyly příliš nadšené z přítomnosti Humaly na postu prezidenta Peru. Již v 80. letech odmítly udělit Humalovi americké vízum díky jeho obvinění z porušování lidských práv během jeho kariéry v armádě. Zároveň, přes Humalovu rétoriku, zaznívala z americké ambasády v Limě ostražitost ohledně víry v Humalovu transformaci a odklon od Cháveze. Zveřejněné dokumenty na Wikileaks ukazují velmi zajímavý obraz o roli Humaly v politice Peru. Zaprvé bývalý Humalův poradce odhalil americkému velvyslanci, že během jeho prezidentské kampaně v roce 2006 dostával od lídra Venezuely tolik finančních prostředků na podporu, že si musel pořídit nový sejf. Z dokumentů je také patrné, že Humala několikrát navštívil velvyslankyni Spojených států v Limě Rose M. Likins a ujišťoval ji o své plné kooperaci. Některé z těchto návštěv se odehrály před konáním prezidentských voleb, ve kterých veřejně zastával proti-americký postoj a odpor k imperialismu. Spoustu schůzek lze datovat do doby, kdy byl zvolen García, tedy do roku 2006. Další schůzky proběhly v roce 2007, 2008 a 2009. Na nich Humala velvyslance ujišťoval o svém pragmatickém postoji, který je radikální pouze za populistickými účely reflektovat těžkosti, kterým Peruánci každodenně čelí. Zároveň byl Humala připraven v případě svého zvolení změnit postoj k Washingtonu na více umírněný a spolupracující. Přesto je ze zveřejněných dokumentů patrné, že americká velvyslankyně v Limě Rose M. Likins (na postu od září 2010 do června 2014) nebyla nadšená ze zvolení Humaly na post prezidenta, zejména díky jeho schopnosti hrát dvojitou hru a uchovávat si dobré vztahy jak s Chávezem, tak se Spojenými státy. (Wikileaks.org, U.S. Embassy in Peru 2017).

Obamova administrativa se přesto rozhodla zvolit přívětivý přístup. Ten byl

založen na víře, že pokud budou latinskoameričtí lídři neférově vykreslování jako radikálové, Spojeným státům se to vrátí v podobě špatných vztahů a konfliktů. Proto se velmi snažili vybudovat s Humalou pozitivní vztah a udržet Peru jako svého spojence. V roce 2010 mu bylo americkou vládou oficiálně uděleno vízum. Významný podíl na prosazení této strategie měl asistent ministryně zahraničí Clinton, Arturo Valenzula. Byl to právě on, kdo Humalu koncem roku 2010 přivítal na letišti při jeho první návštěvě USA (Kassab – Rosen 2016:164). Strategie Spojených států před Humalovým zvolením na post prezidenta se ukázala být velmi prozíravou, jelikož krátce po nástupu do úřadu se úplně odklonil od ideologie, kterou představoval Chávez. Když se o Humalovi vyjádřil jako o „dobrém vojákovi", kandidáti do Kongresu Peru podporující Humalu dokonce vyhrožovali podáním žaloby proti venezuelskému prezidentovi. Humala byl mírnější a směrem do Venezuely prohlásil, že „*její model není aplikovatelný na Peru*" (Al Jazeera 2011).

Krátce před jeho oficiální inaugurací, 7. července 2011, cestoval Humala do Washingtonu na schůzku s Hilary Clinton a dalšími vysokými úředníky. Nečekaně se na ní objevil i prezident Obama, aby krátce s Humalou poprvé pohovořil osobně. Schůzka trvala déle, než bylo očekáváno a proběhla ve velmi pozitivním duchu. Hovořilo se především o důležitosti peruánské stabilní ekonomiky založené na volném trhu. Humala řekl, že to bylo velmi uctivé gesto, které velmi ocenil. Obamovou motivací byla pravděpodobně snaha kompenzovat ostražitý přístup vůči Humalovi v minulosti (LAND 2011). Prezidenti se poté osobně setkali na summitu APEC na Havaji v listopadu 2011 a znovu v dubnu 2012 na Summitu Amerik. Obě setkání potvrdila vzájemné sympatie obou prezidentů (Kassab – Rosen 2016:164).

Další bilaterální schůzka mezi představiteli analyzovaných států se odehrála ve Washingtonu dne 11. června 2013. Schůzka se odehrála v přátelském duchu, prezident Obama se o Peru vyjádřil jako o jednom z nejsilnějších a nejspolehlivějších partnerů na západní hemisféře. Oba představitelé se shodli na prohloubení stávajících vztahů a důležitosti vyjednávání o Transpacifickém partnerství[7], ke kterým se Peru připojilo v roce 2008. Prezident Humala mimo protidrogovou a ekonomickou spolupráci zdůrazňoval též důležitost vzdělávání, vědy a technologie pro mladou peruánskou

7 Transpacifické partnerství je regionální multilaterální dohoda o volném obchodu. Jejími členy jsou Japonsko, Brunej, Malajsie, Vietnam, Singapur, Austrálie, Nový Zéland, Kanada, Mexiko, Chile, Peru a do začátku roku 2017 též byly členy i Spojené státy americké. Jejím úkolem mělo být vyvažování role Číny, dodnes však nevstoupila v platnost.

generaci prostřednictvím výměnných programů se Spojenými státy (The Obama White House 2013). Na základě této schůzky poté navštívila Peru i Hillary Clinton a John Kerry, kteří se s Humalou setkali za účelem vyjednávání detailů schůzky ve Washingtonu. Clinton navštívila Peru také v předchozím roce, aby se setkala s Humalou a účastnila se konference *Women as Drivers of Growth and Inclusion* (Office of the Historian). Rok 2013 však přinesl i překážky na poli diplomacie, když Kongres Spojených států odmítl potvrdit Briana Nicholse na post nového velvyslance v Limě. To způsobilo zpoždění v exekutivně-legislativním procesu mezi dvěma zeměmi. Po adresování problémů jej však Kongres v červnu 2013 jmenoval a Nichols tak mohl zaujmout svůj post v Limě (Congress Joint Committee on Print 2014:601).

Hodnoty pomoci v oblasti protidrogové politiky ze strany Spojených států se v tomto období pohybovaly na úrovni okolo 30 milionů dolarů. Téměř polovina těchto fondů byla dedikována eradikaci a trénink policejních a armádních složek. Spojené státy (prostřednictvím svého velvyslanectví v Limě) a Peru v tomto období společně financovaly založení moderní akademie pro trénink policejních příslušníků v Santa María del Valle (peruánská vláda vynaložila prostředky ve výši 9 mil. USD, Spojené státy přispěly 6 mil. USD). Prostředky Peru poskytla též USAID, a to ve výši okolo 25 mil. každoročně v období Humalova mandátu. Ty byly zaměřeny především na podporu pěstování alternativních plodin (USAID 2018, United States Department of State 2014:270).

Velká část těchto prostředků byla vynaložena na údržbu, opravu a skladování letadel a helikoptér. Ty používala peruánská armáda a policie pro dosažení nepřístupných míst, kde se pěstuje, vyrábí a exportuje koka. Avšak většina z těchto letadel byla majetkem USA a tvořily klíčovou složku jejích podpory (Zepeda – Rosen 2016:64).

Významným problémem v tomto období byla aktivita *Sendero Luminoso*, která pokračovala v narušování vnitropolitické stability v Peru. Z toho důvodu, a též jako důsledek ekonomického oživení Spojených států, se rozhodly více zapojit do boje proti této teroristické organizaci. Pomoc v zadržování a zabíjení vůdců *Sendero Luminoso* byla jednou z nejvýznamnějších aktivit, kterou Spojené státy v Peru vykonávaly. Zejména technologická podpora jako přístroje pro zachycování telefonických hovorů a tím i sledování lokace vůdců guerilly se prokázalo být velmi užitečné. Prvním úspěchem kooperace bylo zajetí vůdce, který si říkal Artemio a jeho dvou zástupců. V roce 2013 se podařilo vysledovat lokaci lídrů frakce *Sendero Luminoso*, VRAEM. Peruánská armáda

provedla přepadovou akci, která skončila zabitím vůdce VRAEM. Vyvstala podezření, že Spojené státy poskytly pro tuto operaci vojenské vybavení, toto tvrzení však nelze jednoznačně potvrdit. Co je však jisté, je dodávka bomb naváděných pomocí GPS (tzv. PGMs – *Precision Guided Munitions*) Peru a Kolumbii (Ejército del Perú 2013, Kassab-Rosen 2016:171). Humalova administrativa se snažila, podobně jako předchozí prezidenti, o obnovení leteckého mostu. Hlavním důvodem byla snaha zaměřit se více na důležité přepravní trasy drog a ne na pěstitele koky, kteří mají v případě ohrožení tendence obracet se na *Sendero Luminoso* pro ochranu. Peru se snažilo vyjednávat se Spojenými státy o obnově jejich participace na těchto operacích. Série jednání však skončila neúspěchem v roce 2014, a to díky tragickému incidentu z roku 2001. Peruánci i přes odmítnutí pomoci ze strany USA zákonem schváleným v březnu 2015 jednomyslně odhlasovali obnovení leteckých operací. Ze strany Spojených států přetrvávala opozice vůči tomuto postupu a místo toho nabídly alternativní pomoc ve formě technologické podpory. To však Peru odmítlo a jednání tak pokračovala dál. Finálního kompromisu bylo dosaženo v květnu 2015. Peru přislíbilo, že bude provádět letecká sledování, ale nebude sestřelovat letadla. Za to od Spojených států obdrželo finanční a technologickou podporu (UNODC 2014:52).

Ve sféře ekonomických vztahů pokračoval trend diverzifikace ekonomických partnerů ze strany Peru. V roce 2013 byla podepsána dohoda o volném obchodu s Čínou a celkový obchod tak narostl o 25 % a to zejména díky exportu minerálů do Číny. Ta v oblasti exportu překonala Spojené státy (za rok 2016 činil peruánský export do Číny 8,48 mld. USD, zatímco do USA 6,24 mld. USD) (WITS 2018). Posun v obchodních vztazích Peru se projevil poklesem hodnot zahraničního obchodu se Spojenými státy americkými. Zatímco období 2011-2014 zaznamenaly pozitivní přírůstky exportu i importu, v roce 2015 celkový export poklesl o 2 mld.USD a import o necelou miliardu USD. Tento trend pokračoval i v následujícím roce (US Census Bureau 2018).

V tomto období též lze sledovat nárůst multilaterálních obchodních iniciativ v podobě Transpacifického partnerství či iniciativy *Look South*. Peru se Spojenými státy byly součástí mezinárodních obchodních iniciativ již předtím (např. ATPDEA), nikdy však nebyly tak významnou částí bilaterálních vztahů jako od nástupu Obamy do čela Spojených států. Vyjednávání o Transpacifickém partnerství započala již v roce 2008, tedy za éry prezidenta Bushe a Alana Garcíy. Jejím úkolem je vytvořit volný trh mezi 12

zeměmi, po vzoru Evropské Unie[8]. Zaměřuje se však nejen na odstranění celních bariér a tarifů, ale též na společné standardy trhu práce, ochrany životního prostředí a další normativní oblasti (Fergusson – McMinimy – Williams 2016). Peru se během jednání postavilo proti Spojeným státům v otázce patentů pro nové léky. Spojené státy chtěly ochrannou lhůtu pro tyto patenty na období 12 let, vláda Peru však argumentovala, že by to snížilo dostupnost jejího obyvatelstva k novým lékům. Proto si vyjednalo oproti původnímu návrhu Spojených států výjimku v podobě pouze pětileté ochranné lhůty pro patenty nových léčiv (El Comercio 2015).

Pro Peru, stejně jako ostatní země, by vstup Transpacifického partnerství v platnost znamenalo snadnější přístup na trhy členských zemí a podporu ekonomického růstu. Stejně jako ostatní země podepsal prezident Humala dohodu 4. února 2016 (Fergusson – McMinimy – Williams 2016).

Jedním z hlavních úkolů Transpacifického partnerství je vyvažovat roli Číny v regionu. Stejný úkol má i iniciativa *Look South*, odstartovaná roku 2014. Jejím účelem je podpora klesajícího amerického exportu do států Latinské Ameriky – Chile, Kolumbie, Kostariky, Dominikánské republiky, El Salvadoru, Guatemaly, Hondurasu, Mexika, Nikaraguy, Panamy a Peru (Export.gov). V Peru Spojené státy doufaly především zvýšit podíl vývozu automobilových součástek. Tento trh tvořil 19 % podíl peruánského trhu a za posledních pět let vzrostl o 87 %. Hlavním faktorem byl růst střední třídy a životního standardu obyvatel Peru, což vyvolalo zvýšenou poptávku po nových vozech (International Trade Administration 2016).

2.5.1. Shrnutí

Přes počáteční obavy Spojených států z Humaly v čele Peru se z obou zemí stali blízcí partneři v ekonomické i bezpečnostní oblasti. Pro Spojené státy bylo důležité uchovat si Peru jako významného spojence v Latinské Americe, proto vůči Humalovi zpočátku učinily několik vstřícných kroků. Tyto obavy byly do jisté míry zbytečné, jelikož se Humala ukázal být politickým chameleonem, který dokázal upravovat své postoje a vize dle aktuálních potřeb. Jelikož Peru přinášelo partnerství se Spojenými státy značné výhody, rozhodl se odklonit se od venezuelského prezidenta Cháveze a stát se plně kooperujícím partnerem Spojených států. Významnou roli hrál pozitivní ekonomický rozvoj Peru v důsledku implementace dohody o volném obchodu.

8 Singapur, Brunej, Nový Zéland, Chile, Austrálie, Peru, Vietnam, Malajsie, Mexiko, Kanada, Japonsko.

Ve vzájemných vztazích však lze pozorovat mírnou změnu směrem k více rovnocennému partnerství. Ta se projevila například ve vyjednávání o podpoře leteckého mostu. V dřívějších letech Spojené státy odmítly jakoukoliv participaci a debata tím byla ukončena. V tomto období lze pozorovat dosažení kompromisu na základě vyjednávání. Sebevědomější postoj Peru se prokázal i během vyjednávání o Transpacifickém partnerství, kde si Peru dokázalo prosadit oproti návrhu Spojených států výjimku v oblasti patentů nových léčiv. Spojené státy se v tomto období snažily vyvažovat roli Číny v oblasti Latinské Ameriky prostřednictvím multilaterálních ekonomických iniciativ. Následující část práce se zabývá posledním demokraticky zvoleným prezidentem Peru, Pedrem Pablem Kuczynskim.

2.6. Pedro Pablo Kuczynski (2016 – březen 2018)

Když v červenci 2016 Kuczynski nastupoval do funkce, zdědil po Humalovi ekonomicky prosperující zemi. V druhém kole těsně porazil Keiko Fujimori, a to pouze o asi 0,1 % hlasů. Jeho vítězství bylo relativně překvapující, jelikož předchozí průzkumy ukazovaly jasný náskok protikandidátky (BBC News 2016).

Kuczynski, narozen do prominentní peruánské rodiny, měl za sebou úspěšnou kariéru. Několik let strávil jako ministr energetiky, ministr financí a během mandátu Alejandra Toleda jako premiér. Před zahájením politické kariéry v Peru pracoval i ve Spojených státech, v Mezinárodním měnovém fondu a Světové bance. Do doby jeho kandidatury též držel titul občana Spojených států (PPK 2010).

Avšak jeho prezidentský mandát trval jen krátce. V prosinci 2017 zahájil Kongres proces impeachmentu ve snaze odstranit jej z funkce. V Kongresu měla většinu opoziční strana *Fuerza Popular*, která Kuczynského obvinila ze lži ohledně přijetí úplatku od brazilské stavební společnosti Odebrecht před 10 lety. V Kongresu se však nepodařilo získat většinu. Po odhalení dalších korupčních skandálů plánoval Kongres druhé hlasování o odvolání. Kuczynski se místo toho rozhodl rezignovat na post prezidenta a v březnu 2018 předal funkci dosavadnímu vícepremiérovi Martínu Vizcarrovi (El País 2018). Na straně Spojených států byla politická situace též bouřlivá, když po prezidentu Obamovi nastoupil do funkce v lednu 2017 kontroverzní podnikatel a republikánský politik Donald Trump.

Obama měl příležitost setkat se s Kuczynskim několik měsíců po jeho inauguraci, v listopadu 2016 na summitu APEC v Limě, což byla zároveň jeho poslední zahraniční cesta ve funkci. Z tohoto důvodu na ní nedošlo k žádným konkrétním kroků ve

vzájemných vztazích. Obama se snažil Peru uklidnit ohledně nástupu Donalda Trumpa do funkce, který vyvolával velkou nervozitu díky svým názorům a postojům již během prezidentské kampaně. Prohlásil, že způsob vedení kampaně není totéž, co praktické vládnutí a prosil Peru o trpělivost s vývojem situace ve Spojených státech (The White House 2016, USA Today 2016). Toto ujištění prezentoval Obama i během telefonátu, kterým Kuczynskému gratuloval k nástupu do funkce (The American Presidency Project 2016).

Trump sliboval revizi bilaterálních smluv o volném obchodu a naznačoval jejich zrušení. To by znamenalo velkou ránu pro Peru, jelikož nárůst vzájemného obchodu pomohl milionům jeho obyvatel z chudoby a způsobil nárůst střední třídy (The Washington Post 2016).

Kuczynski se k Trumpovu protekcionismu stavěl velmi kriticky a přirovnal jej k nacismu a jeho plán postavit zeď na hranici s Mexikem označil za zločin podobný postavení Berlínské zdi. Dokonce se v žertu vyjádřil, že pokud Trump zeď postaví, Peru přeruší diplomatické styky (The Washington Post 2016). Jeho ostrý postoj byl v Latinské Americe spíše výjimkou, jelikož většina národních vůdců ohledně Trumpovy politiky taktně mlčela. Kuczynského se však tato problematika dotkala i osobně, jelikož měl židovský původ a jeho rodiče museli prchnout z Evropy před nacistickou hrozbou. Jakékoliv rasistické tendence se jej tedy osobně dotýkaly (The Times of Israel 2017).

Na tiskové konferenci v Bílém domě, která se konala 24. února 2017, tedy asi měsíc po Trumpovu nástupu do funkce, se však prezident Spojených států choval velmi přívětivě. Oznámil dohodu o nákupu amerických vojenských strojů. Mírné tenze nepřestala způsobovat otázka hranice s Mexikem. Kuczynski prohlásil, že preferuje mosty místo zdí. V souvislosti s migrací prohlásil, že Peru nevyváží do Spojených států kriminálníky a pouze malá část z nich nemá legální povolení k pobytu (Reuters 2017). Další kontakt mezi těmito dvěma prezidenty nastal prostřednictvím telefonického rozhovoru 6. května 2017. Týkal se především krize ve Venezuele. Kuczynski také poděkoval Trumpovi za humanitární pomoc, kterou Spojené státy poskytly na odstranění škod po rozsáhlých povodních v Peru (Embajada de Estados Unidos en Perú 2017).

Dimenzi ekonomických vztahů narušilo Trumpovo rozhodnutí odstoupit od Transpacifického partnerství (TPP). Již za éry prezidenta Obamy Kuczynski vyjádřil obavy nad exkluzí Číny z této dohody. Prohlášení následovalo po pětidenní návštěvě čínského politika a generálního tajemníka Komunistické strany Číny Xi Jinpinga. Je tedy

zřejmé, že hájil i čínské zájmy na úkor představy Spojených států (Reuters 2016). Vyjednávání o TPP však bylo počátkem roku 2018 obnoveno a je možné, že tak vstoupí v platnost i bez Spojených států amerických. Pro Peru to znamená odklad snadného přístupu na cizí trhy (The Washington Post 2018). Nicméně vzhledem k faktu, že Trumpova slova o revizi dohody o volném obchodu se nenaplnila a je stále aktivní, neznamená odklad TPP pro Peru až tak velkou ránu.

Problémy vyvstaly také v protidrogové politice. Trump výrazně snížil rozpočet pro boj proti obchodování s drogami. Oproti roku 2016 poklesla hodnota pomoci o necelých 30 % z 37 mld. dolarů na 27,5 mld. pro rok 2018 (2018 Foreign Operations 2018). Počátkem roku 2018 též vyhrožoval zastavit veškerou finanční pomoc do států, kde jsou produkovány drogy. Prohlásil:

„Díval jsem se na ta čísla. Posíláme jim obrovský objem finanční pomoci a oni zahlcují naši zemi drogami a smějí se nám. Tomuto přístupu nevěřím a chci pomoc zastavit.“ (Reuters 2018)

Toto prohlášení přišlo v době, kdy jeho ministr zahraničí Rex Tillerson vykonával cestu po Latinské Americe. Tillerson se s Trumpem v mnoha otázkách zahraniční politiky neshodl. Jednou z nich byla právě finanční pomoc v boji proti drogám. Na schůzce s peruánskou ministryní zahraničí se dohodly na pokračování v boji proti obchodu s drogami a prohlásil, že Spojené státy jsou zasaženy přílivem narkotik, ale stejně tak i země, ze kterých drogy pochází. Spojené státy tak dle něj musí uznat, že jsou cílovým trhem a největším konzumentem těchto drog (Taj 2018). Pár dní na to však Trump odvolal Tillersona z funkce prostřednictvím tweetu (BBC News 2018). V době napsání této diplomové práce tak stále zůstává nejasné, zda finanční pomoc Peru zůstane zachována, či nikoliv.

2.6.1. Shrnutí

Vláda Pedra Pabla Kuczynského neměla příliš dlouhého trvání. V březnu 2018 se rozhodl rezignovat díky četným skandálům, které jej provázely. Ve vzájemných vztazích došlo k rozkolu díky nástupu Donalda Trumpa do čela Spojených států, který neměl příliš přívětivý postoj k regionu Latinské Ameriky. Kuczynski měl kritický postoj vůči Trumpovi již během jeho prezidentské kampaně. Po jeho zvolení rétoriku mírně zmírnil, partnerství Peru a Spojených států se však během tohoto období významně narušilo. To bylo způsobeno odstupem Spojených států od Transpacifického partnerství a hrozbou zastavení finanční pomoci Peru v boji proti obchodu s drogami.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat bilaterální vztahy Peru a Spojených států amerických od 90. let do současnosti pohledem periferního realismu. Práce se zaměřila na tři vybrané dimenze vzájemných vztahů - diplomatickou, ekonomickou a bezpečnostní.

V obou zemích funguje prezidentský systém, který dává hlavě státu primární roli v zahraniční politice. Z tohoto důvodu byla diplomatická dimenze analyzována z pohledu jednotlivých prezidentských mandátů. Práce došla k závěru, že v této rovině vztahy vycházely jak ze zahraničně-politické strategie, tak z osobní roviny. Mezi Fujimorim a Georgem H. W. Bushem nikdy nevzniklo přátelství, nicméně oba prezidenti dokázali účinně kooperovat ve věcech společného zájmu. Během Clintonovy administrativy částečně převzali, díky relativnímu nezájmu jeho administrativy o region Latinské Ameriky, klíčovou roli úředníci Clintonovy administrativy. Diplomatické vztahy na nejvyšší úrovni tak byly relativně omezeny. To se změnilo po nástupu Toleda do funkce prezidenta Peru v roce 2001. Díky velmi dobrým osobním vztahům s prezidentem Georgem W. Bushem míra kontaktů vzrostla a dá se říci, že v tomto období k sobě byly obě země nejblíže. Vztahy mezi Garcíou a Obamou byly poznamenány diplomatickým incidentem úniku dokumentů z americké ambasády v Limě, v nichž nebyl peruánský prezident vykreslován příliš lichotivě. Tento incident však nevyvolal větší diplomatickou roztržku, zejména díky omluvě Spojených států za způsobené nepříjemnosti. Během kampaně a počátku mandátu Humaly lze pozorovat mírnou nervozitu Obamovy administrativy ze ztráty pevného spojenectví mezi Peru a Spojenými státy díky prezentovanému levicovému programu a ideologii Humaly. Proto se Obama velmi snažil získat Humalu na svoji stranu, což se mu prostřednictvím několika vstřícných gest podařilo. Nejvíc napjaté byly vztahy mezi prezidentem Kuczynskim a současným prezidentem USA Donaldem Trumpem. Kuczynski vyjadřoval nevoli vůči Trumpovým nacionalistickým postojům již během jeho kampaně, a vztahy se příliš nezlepšily ani po Trumpově inauguraci a výkonu mandátu.

Práce se dále zabývala dimenzí ekonomickou. V té lze sledovat během zkoumaného období relativně dynamický vývoj. Během Fujimoriho mandátu se jeho administrativa primárně snažila o získání co největšího objemu finančních prostředků (formou půjček od mezinárodních institucí a zahraniční pomoci), které měly pomoci Peru

v tranzici na ekonomiku volného trhu. Primárním cílem obou stran tedy bylo začlenění země do mezinárodní finanční komunity. Po ekonomické stabilizaci Peru přikročily obě země k vyjednávání o dohodě o volném obchodu. Tato dohoda byla nejvýraznější součástí agendy od roku 2004 až po její implementaci v roce 2009. Byla především výsledkem společné snahy A. Toleda a George W. Bushe, který se ji snažil prosadit i přes patovou situaci v americkém Kongresu. Po implementaci dohody zaznamenal vzájemný obchod výrazně pozitivní nárůst. Spojené státy však začaly v Peru ztrácet pozici na úkor Číny, která rozšiřovala svůj vliv do celé Latinské Ameriky. Snaha o zadržování vlivu Číny a zároveň klesající pozice světové velmoci USA vyústila v řadu multilaterálních iniciativ definující ekonomické vztahy éry prezidenta Obamy. Jednalo se především o Transpacifické partneství a iniciativu *Look South*. Tato politika však byla částečně popřena Obamovým nástupcem Donaldem Trumpem, který odstoupil od dohody o Transpacifickém partnerství a jeho nejnovějším plánem je úplně zastavit veškerou finanční pomoc Peru. Pokud se tomu tak stane, bude se jednat o významný milník ve vzájemných vztazích. Faktem je, že Peru je v současnosti ekonomicky prosperující zemí a Spojené státy si již do takové míry nemohou zahraniční výdaje dovolit. Je tedy pravděpodobné, že blízká budoucnost přinese velmi významný milník směrem k větší nezávislosti Peru na Spojených státech a zároveň jeho emancipaci.

Poslední dimenzí, kterou práce analyzovala, je bezpečnostní dimenze s hlavním důrazem na protidrogovou politiku, která dlouhodobě tvoří důležitou motivaci pro společnou spolupráci. Peru je jedním z největších producentů koky a kokainu na světě a velká část z této produkce je nelegálně pašována na území Spojených států. Tam způsobuje různé spektrum sociálních problémů a přináší federální vládě velké náklady. Nejvíce byly Spojené státy angažovány v protidrogové kooperaci s Peru za éry prezidenta Georga H. W. Bushe. To lze přičíst faktu, že zahraniční politika Spojených států byla v období krátce po konci studené pořád silně ovlivněna intervencionismem a výraznou angažovaností v mezinárodních otázkách. Pro Bushe tak byla velmi důležitá fyzická přítomnost amerických vojenských jednotek v Peru a financování eradikace plantáží koky a alternativního rozvoje pro její pěstitele. Velká výše veřejného deficitu však neumožňovala Bushově administrativě investovat do těchto programů tolik, kolik by chtěla.

Jak již bylo zmíněno, Clintonova administrativa neprojevovala větší zájem o tuto problematiku. Díky republikánské většině v Kongresu, která výrazně lobbovala za tvrdý

postoj vůči drogám, se však touto otázkou byla nucena zabývat. Paradoxně to bylo právě během Clintonovy éry, kdy byla představena strategie leteckého mostu. Jednalo se o spolupráci peruánské a americké armády při sestřelování letadel pašeráků mezi Peru a Kolumbií. Tato strategie byla velmi úspěšná, měla za následek přesun velké části produkce koky do sousední Kolumbie a Peru již přestalo být největším producentem koky. V důsledku tragického incidentu sestřelení letadla s americkými misionáři, které si peruánská armáda spletla s pašeráckým letadlem, byla strategie leteckého mostu zastavena. To vytvořilo vakuum v kontrole, kterého výrobci a producenti drog využili. V následujících letech tak produkce koky opět rapidně vzrostla a její pěstitelé se navíc naučili, jak z jejích listů vyprodukovat čistý kokain. Administrativa prezidenta Bushe na tento fakt reagovala ztrojnásobením rozpočtu zahraniční pomoci i přes finančně vyčerpávající válku v Iráku. To ukazuje, že protidrogová politika byla pro republikánského prezidenta velmi důležitá. V tomto ohledu mohly hrát roli pozitivní osobní vztahy s Toledem.

S nástupem Obamovy administrativy lze pozorovat obrat v této politice směrem ke stažení Spojených států z této problematiky. Přestože byla zachována míra technické podpory například ve formě letadel, Spojené státy odmítly participovat na strategii leteckého mostu, který Peru obnovilo v roce 2015. Obecným přístupem Obamy k této problematice bylo, že Peru je již na dostatečné ekonomické úrovni, aby protidrogovou politiku provádělo více nezávisle a samostatně. Přístup Donalda Trumpa jde ještě dál, kdy plánuje výrazně omezit spolupráci, především v oblasti finanční podpory.

Bilaterální vztahy od 90. let do současnosti tak prošly mnoha transformacemi, které byly do velké míry ovlivněny sílou pozice Spojených států amerických na světové scéně. Jedním z hlavních cílů této práce bylo verifikovat hypotézu, zda se vztahy mezi Peru a Spojenými státy v období od 90. let až do současnosti řídily logikou periferního realismu. Periferní realismus je založen na předpokladu asymetrie států, která ovlivňuje vztahy mezi státy, ale i celý světový řád. Od ostatních teorií realismu se odlišuje důrazem na ekonomický rozvoj místo bezpečnosti.

Za účelem verifikace či vyvrácení hypotézy byly vytyčeny následující charakteristiky, které v případě splnění přispějí k verifikaci hypotézy:

- Peru se bude podřizovat Spojeným státům a formovat svou politiku v oblasti vzájemné spolupráce, ale též v zahraniční politice, dle vzoru Spojených států.
- Bude tak činěno za účelem zajištění ekonomického rozvoje, který by bez tohoto

podřízení nenastal.

- Bezpečnost nebude prioritou vzájemných vztahů.
- Peru se bude snažit vyhnout politické konfrontaci, pokud nebude v sázce ohrožení důležitých ekonomických zájmů.
- Spojené státy si zachovají roli tvůrce pravidel i přes vzrůstající vliv Číny v regionu.

Na základě analýzy relevantních událostí ve všech dimenzích lze tvrdit, že tyto předpoklady byly naplněny během celého analyzovaného období. Hypotéza tak byla potvrzena. Tento fakt lze tvrdit na základě následujících událostí.

Během mandátů prezidenta Bushe a Fujimoriho si často Spojené státy prostřednictvím tlaku dokázaly prosadit svoji agendu bez větších protestů ze strany Peru. Fujimori se snažil upravit své politické postoje i strategie tak, aby nedošlo k výraznějšímu rozkolu s Washingtonem. V tomto období byla pro Spojené státy prioritou především politika boje proti drogám. Peru však bylo ochotné spolupracovat převážně za účelem získávání finančních prostředků na eradikaci kokových plantáží a programů alternativního rozvoje. Toledova administrativa byla obdobím největší harmonie ve vzájemných vztazích. Jakožto obdivovatel amerického modelu se prezident Toledo dobrovolně snažil o větší míru spolupráce se Spojenými státy. Rozvoj ekonomiky zůstával prioritou i za následujícího prezidenta, Alana Garcíy. Ten za účelem sladění s pravidly dohody o volném obchodu vydal několik desítek prezidentských dekretů dle požadavků Spojených států. García se také vyhnul větší politické konfrontaci s Obamou, když se rozhodl snížit hodnotu finanční pomoci v protidrogové politice, i když došlo k zveřejnění tajných dokumentů z americké ambasády v Limě. Přes tyto překážky zůstalo Peru loajálním partnerem Spojených států. Silné vztahy pokračovaly přes počáteční obavy i s Ollantou Humalou, který se rozhodl po svém zvolení změnit svůj postoj směrem k Washingtonu. Opět tak učinil s motivací udržení ekonomické spolupráce.

Během Garcíova a Humalova mandátu lze v Peru pozorovat vzrůstající roli Číny. Ta měla charakter zejména ekonomický, ale i geostrategický. Spojené státy však zůstávaly v pozici tvůrců pravidel a nejvýznamnějšího partnera v Peru. Větší konflikt mezi státy nastal až během prezidentské kampaně Donalda Trumpa, který vyvolával v zemích Latinské Ameriky mnoho obav. Tehdejší prezident Pedro Pablo Kuczynski se výrazně profiloval jako Trumpův kritik. Avšak po jeho zvolení svoji rétoriku zmírnil.

Trump mnoha svým volebním slibům, jako například postavení zdi u hranic s Mexikem, nedostál, nicméně prosadil vystoupení Spojených států z Transpacifického partnerství, což způsobilo odklad prosazení peruánských zájmů. Zároveň prohlásil, že chce odstřihnout Peru a další státy, na jejichž území se produkují drogy, od finanční pomoci. Jelikož zatím není jasné, jak se tyto události vyvinou, není možné je více hodnotit. Pokud se však Spojené státy rozhodnout zastavit finanční pomoc, ztratí Peru svou hlavní motivaci přijímat pravidla ze strany Spojených států. To pravděpodobně způsobí ještě větší obrat na Čínu. Mírnou změnu rétoriky lze pozorovat z prohlášení Kuczynského ohledně TPP.

Peru se po celé dvě dekády řídilo logikou periferního realismu a jeho nejvýraznější motivací pro přijímání pravidel ze strany Spojených států byl ekonomický rozvoj, který tato spolupráce přinášela. Pokud bude Trump pokračovat ve své politice protekcionismu, lze očekávat, že konflikty mezi oběma zeměmi vyeskalují. Peru, které po celou dobu analyzovaných 27 let tvořilo spolehlivého partnera v Latinské Americe, tak možná přehodnotí svůj postoj.

Zdroje

Tištěné zdroje

Armstrong, Ben. 2010. A Landlocked Bolivia: Disputes between Bolivia, Peru and Chile. *Writing Excellence Award Winners*. b.m. Paper 10.

Berridge, Geoff – Lloyd, Lorna. 2012. *The Palgrave Macmillan dictionary of diplomacy*. Londýn: Palgrave Macmillan.

Blížkovský, Petr – De Elera, Alvaro. 2013. *Zahraniční politika a diplomacie. Úvod k vybraným tématům*. Mendelova univerzita v Brně. 147 s. ISBN 978-80-7375-827-1.

Congressional Digest Publication. 2007. U.S.-Peru Relations. Expanding Free Trade in Latin America. Should the U.S. Congress Approve the United States-Peru Trade Promotion Agreement? *International Debates Pro & Con Monthly.* Washington,Vol. 5, No. 4.

Clayton, Lawrence. 1999. *Peru and the United States: The Condor and the Eagle.* Georgia:University of Georgia Press. 376 s., ISBN 978-0820320250.

Close, David. 2009. *Latin American Politics—An Introduction*. Toronto: University of Toronto Press, Higner Education Division, 1.ed. 304 s., ISBN 978-1442601376.

Cooper, Andrew – Legler, Thomas. 2005. A Tale of Two Mesas: The OAS Defense of Democracy in Peru and Venezuela. *Global Governance*. Vol. 11, No. 4.

Černohous, Tomáš. 2017. Bezpečnostní vztahy Afghánistánu se státy v jeho sousedství. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií. Disertační práce.

Domínguez, Jorge J. - Fernández, Rafael. 2010. *Contemporary U.S.-Latin American*

Relations: Cooperation or Conflict in the 21st Century? Contemporary Inter-american Relations. 1st Ed. 272 s., ISBN 978-0415880008.

Drulák, Petr. 2010. *Teorie mezinárodních vztahů*. 2. vyd. Praha: Portál. 220 s., ISBN 80-7178-725-6.

Drummond, Ashley Day. 2008. Peru: Coca, Cocaine, and the International Regime against Drugs. *Law and Business Review of the Americas*. Vol. 14.

Ericson, Daniel P. 2010. The Obama Administration and Latin America: Towards a New Partnership? *The Centre for International Governance Innovation (CIGI).* Working Paper No. 46.

Escudé, Carlos. 2015. Who Commands, Who Obeys and Who Rebels: Latin American Security under a Peripheral Realist Perspective. In :Mares, David R and Arie Kakowicz (eds.), *Routledge Handbook of Latin American Security.* New York: Routledge.

Escudé, Carlos. 2014. Peripheral Realism. In: Domínguez, Rodrigo – Covarrubias, Ana (Ed.). (2014). Routledge Handbook of Latin America in the World.

Escudé, Carlos. 2009. *Realismo Periférico. Una Filosofa de Política Exterior para Estados Débiles.* 1a ed. Buenos Aires: Universidad del CEMA. 14 s. ISBN 978-987-1062-41-68.

House of Representatives. 1993. *Peru: US Priorities and Policy: hearing before the Subcommittee on the Western Hemisphere Affairs of the Committee on Foreign Affairs, House of Representatives, 103rd Congress, 1st session, March 10, 1993,* Washington D.C. 1993, No. 4.F76/1:P 43/21.

Jordaan, Eduard Christiaan. 2003. The Concept of a Middle Power in International Relations: Distinguishing between Emerging and Traditional Middle Powers. *Politikon: South African Journal of Political Studies*, Vol.30, No. 2, pp. 165-181.

Kassab, Hanna S. – Rosen, Jonathan D. 2016. *Security in the Americas in the Twenty-First Century*. New York:Lexington Books. 368 s., ISBN 978-1498523998.

Keen, Benjamin – Haynes, Keith A. 2008. *A History of Latin America.* b.m.:Wadsworth Publishing, 8. ed. 656 s., ISBN 978-0618783182.

Keohane, Robert O. - Nye, Joseph. 2011. *Power and Interdependence*. 4th Edition. Boston: Longman Classics in Political Science. 368.s, ISBN 978-0205082919.

Kořan, Michal. 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. 256 s., ISBN 978-80-7367-385-7.

Madalengoitia, Laura. 1991. Paradoxes in the Relations between the United States and Perú. *International Journal of Political Economy.* Vol. 21, Issue 2.

Magu, Stephen M. 2018. *Peace Corps and Citizen Diplomacy*. New York:Lexington Books. 222 s., ISBN 978-1498502405.

Mareš, Miroslav. 2002. Bezpečnost. In: Zeman, Petr (eds.) *Česká bezpeřnostní terminologie: Výklad základních pojmů*. Brno: Ústav strategických studií. 186 s., ISBN 978-80-2103-037-4.

McCoy, Alfred J. 2003. T*he Politics of Heroin: CIA Complicity in the Global Drug Trade*. Chicago: Chicago Review Press.634 s., ISBN 978-1556521256.

McClintock, Cynthia – Vallas, Fabian. 2002. *The United States and Peru: Cooperation At A Cost*. 1.ed. London: Routledge. 222 s., ISBN 9780415934633.

Menzel, Seawall H. 1997. *Fire in the Andes:U.S. Foreign Policy and Cocaine Politics in Peru*. UPA. 300 s., ISBN 978-0761810018.

Nawaz, Rafida. 2016. Reflections on State Centrism (The Realist Paradigm) in International Relations from Peripheral Realist Standpoint. *Journal of Historical*

Studies. Vol II, No. 1.

Pape, Robert. 2005. Soft balancing against the United States. *International Security*, Vol. 30, No.1, pp. 7-45.

Palmer, David Scott. (1992). Perú 1992: la sorpresa de abril de Fujimori. Universidad de Chile. *Estudios Internacionales*. Vol. 25, No. 99, pp. 121-143.

Russell, Roberto and Tokatlián, Juan Gabriel. 2010. Autonomía y neutralidad en la globalización. *Relaciones Internacionales.* Vol.19, Núm. 38. Buenos Aires:Capital Intelectual.

Schenoni, Luis – Escudé, Carlos. 2016. Peripheral Realism Revisited. *Revista Brasileira de Politica Internacional.* Vol 59(1). pp. 1-18

Smolík, Josef. 2014. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha: Grada. 232 s., ISBN 9788024751313.

Thoumi, Francisco. 2009. Las drogas ilegales, el fracaso de la política antinarcóticos y la necesidad de reformas institucionales en Colombia. En: Tokatlian. Juan (Ed.). 2009. *La guerra contra las drogas en el mundo andino: Hacia un cambio de paradigma*. Libros del Zorzal. 352 s., ISBN 978-9875991477.

Thorp, Rosemary – Zevallos, Graciela.(2001. Las políticas económicas del régimen de Fujimori: ¿un retorno al pasado? *Economía*. Vol. 24, Núm. 47.
U.S. - Peru Relations. 2007. I*nternational Debates, a Pro & Con Monthly.* Vol. 5, No. 4.

Youngers, Coletta – Rosin, Eileen. 2005. *Drogas y democracia en America Latina. El impacto de la politica de Estados Unidos*. Editorial Biblos, 1. ed., 493 s. ISBN 978-9507864919.

Zakaria, Fareed. 1998. *From Wealth to Power: The Unusual Origins of America's World Role.* Princeton:Princeton University Press. 216 s., ISBN 978-0691010359.

Zepeda, Roberto - Rosen, Jonathan D. (2016). *Cooperation and Drug Policies in the Americas: Trends in the Twenty-First Century (Security in the Americas in the Twenty First Century).* New York:Lexington Books, 288 s., ISBN 978-0739195994.

Elektronické zdroje

2018 Foreign Operations. 2018. *Summary of State/Foreign Operations Budget.* Dostupné na: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1SpA1y9hIihAZqPWqxvyEN5PRGVyKjHkl3P83G301P_k/edit#gid=0

Agguire, Luisa Maria. 2006. Las Relaciones Entre América Latina y Estados Unidos: Balance y Perspectivas. *CLASCO (Consejo Lationamericano de Clencias Sociales).* Dostupné na: http://biblioteca.clacso.edu.ar/clacso/sur-sur/20100711034534/2_PICuno1.pdf

Andrade, Pablo. 2005. La política exterior de Estados Unidos: una visión desde la periferia. *OASIS*, núm. 10, pp. 129-140. Dostupné na: http://www.redalyc.org/pdf/531/53101008.pdf

AP Archive. 2015 (a.). Toledo meets Bush and Rice. *Youtube*, 28.července 2015. Dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=rSXvBLgQtNc

AP Archive. 2015 (b.). Peruvian President García visits Washington, expects to meet Bush. *Youtube*. 21. července 2015, Dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=y2r1Gqm7QXk

BBC News. 2016. Peru Elections: Kuczynski wins, but Fujimori has yet to concede. 9. června 2016. Dostupné na: http://www.bbc.com/news/world-latin-america-36495737

BBC News. 2018. Rex Tillerson – Trump´s former top diplomat. 13. března 2018.

Dostupné na: http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38281954

Cayo, Jorge Riveros. 2010. U.S Apologizes to Peru Over Wikileaks Cables. *Living Peru*, 29. prosince 2010. Dostupné na: https://www.livinginperu.com/news-13781-international-relations-u-s-apologizes-to-peru-over-wikileaks-cables/

COHA. 2010. Welcome, Mr. Peruvian President: Why Alan García is no hero to his people. Dostupné na: http://www.coha.org/welcome-mr-peruvian-president-why-alan-garcia-is-no-hero-to-his-people/

Congreso de la República del Perú. 2006. *Resolución Legislativa que aprueba el Acuerdo de Promoción Comercal Perú – Estados Unidos*. Dostupné na: http://www2.congreso.gob.pe/sicr/cendocbib/con4_uibd.nsf/6F7E5D4834F3596005257DCC006AEB0D/$FILE/28766.pdf

United State´s Congress. 2000. *S.J. Res.43 A joint resolution expressing the sense of Congress that of the United States should encourage free and fair elections and respect for democracy in Peru*. Dostupné na: https://www.congress.gov/bill/106th-congress/senate-joint-resolution/43/text

Congress Joint Committee on Print. 2014. *Official Congressional Directory 113th Congress, 2013-2014*. Dostupné na: https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CDIR-2014-02-18/pdf/CDIR-2014-02-18.pdf

CRS Report for Congress. 2006. *U.S.-Peru Trade Promotion Agreement*. Dostupné na: http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/crs/rs22391.pdf

Defensa.com. 2015. Hitos de la Fuerza Aérea del Perú en operativos contra el narcotráfico. 9. července 2015. Dostupné na:http://www.defensa.com/peru/hitos-fuerza-aerea-peru-operativos-contra-narcotrafico

Ejército del Perú. 2013. *Por el Perú – Comando especial VRAEM 2013*. Youtube, 24. července 2013. Dostupné

na:https://www.youtube.com/watch?v=HoxvsqDM7ZA

E-International Relations.2016. *Interview – Carlos Escudé.* 28. listopadu 2016. Dostupné na: http://www.e-ir.info/2016/11/28/interview-carlos-escude/

Fiestas, Darwin Cruz. 2015. TPP: Estos son los alcances del acuerdo más ambicioso del mundo. *El Comercio*, 8. listopadu 2015. Dostupné na: https://elcomercio.pe/economia/peru/tpp-son-alcances-acuerdo-ambicioso-mundo-203330

El Nuevo Herald. 2001. *Toledo ofrece a Bush su apoyo contra el terrorismo.* 21. října 2001. Dostupné na: http://www.latinamericanstudies.org/peru/peru-apoyo.htm

El País. 2009. Cable sobre el rescate de soldados. Dostupné na: https://elpais.com/internacional/2010/12/11/actualidad/1292022022_850215.html

El País. 2018. La renuncia de Kuczynski. 23. března 2018. Dostupné na: https://elpais.com/elpais/2018/03/22/opinion/1521740955_694784.html

El Tiempo. 1998. Peru. McCaffrey, Ofendido. 15. května1998. Dostupné na: http://www.eltiempo.com/archivo/documento/MAM-774771

El Tiempo. 2000. Clinton amenaza a Fujimori. 27. května 2000. Dostupné na: http://www.eltiempo.com/archivo/documento/MAM-1228411

Embajada de Estados Unidos en Perú. *Políticas e historia*. Dostupné na: https://pe.usembassy.gov/es/our-relationship-es/policy-history-es/

Embajada de Estados Unidos en Perú. 2017. *Transcripción de la llamada del Presidente Trump al Presidente Kuczynski.* Dostupné na: https://pe.usembassy.gov/es/transcripcion-de-la-llamada-del-presidente-trump-al-presidente-kuczynski/

Escudé, Carlos. 2012. *Principos de Realismo Periférico. Una teoría argentia y su vigencia ante el ascenso de China*. 165 s. Dostupné na: http://www.argentina-rree.com/documentos/Principios-del-realismo-periferico.pdf

Estefanía, Matas. 2010. La política exterior de Perú: las limitaciones del fujimorao, los diferendos territoriales y la percepción de una carrera armamentista en la región. *V Congreso Lationamericano de Ciencia Política. Asociación Latinoamericana de Ciencia Política,* Buenos Aires. Dostupné na: http://cdsa.aacademica.org/000-036/441.pdf

Faiola, Anthony. 2000. Peru Split on U.S. Role In Election Stalemate. *The Washington Post,* 14. dubna 2000. Dostupné na: http://www.latinamericanstudies.org/peru/stalemate.htm

Fergusson, Ian F.- McMinimy, Mark.A. - Williams, Brock R. 2016. The Trans-Pacific Partnership (TPP): *In Brief. Congressional Research Service*. Dostupné na:https://fas.org/sgp/crs/row/R44278.pdf

Fox News. 2010. *P*eruvian Leader Abandons Hillary Clinton at News Conference. 8.červen 2010, Dostupné na: http://www.foxnews.com/politics/2010/06/08/peruvian-leader-ditches-hillary-clinton-news-conference.html

Gregg, Gary L. (2005). *George W. Bush: Campaigns and Elections*. Dostupné na: https://millercenter.org/president/gwbush/campaigns-and-elections

House of Representatives. 2007. *United States-Peru Trade Promotion Agreement Implementation Act. Report together with additional news.* Dostupné na: https://www.congress.gov/110/crpt/hrpt421/CRPT-110hrpt421.pdf

Christian Tym.2014. Peru: WikiLeaks cables shed light on US massacre role. *Green Left Weekly, 13. června 2014.* Dostupné na:

https://www.greenleft.org.au/content/peru-wikileaks-cables-shed-light-us-massacre-role

International Trade Administration. 2016. *Latin America – Opportnities for U.S. Automotive Aftermarket Exports*. Dostupné na: https://blog.trade.gov/2016/02/25/latin-america-opportunities-for-u-s-automotive-aftermarket-exports/

IMF Working Paper. 2011. *The Relationship Between Illicit Coca Production and Formal Economic Activity in Peru.* WP/11/182. Dostupné na: https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11182.pdf

IPS (Inter Press Service). 1997. Agencia de Noticias. PERU: Enfático apoyo de Clinton a Fujimori en crisis de rehenes. 3. února 1997. Dostupné na: http://www.ipsnoticias.net/1997/02/peru-enfatico-apoyo-de-clinton-a-fujimori-en-crisis-de-rehenes/

Karp, Paul. 2018. Trans-Pacific Partnership revived after 11 nations agree to trade deal – without US. *The Washington Post*, 23. ledna 2018. Dostupné na: https://www.theguardian.com/world/2018/jan/24/trans-pacific-partnership-revived-after-11-nations-agree-to-trade-deal

Kempster, Norman. 1992. Bush Vows to Back Democracy in Peru. *La Times*, 11. dubna 1992. Dostupné na: http://articles.latimes.com/1992-04-11/news/mn-155_1_peru-training

Knaus, Christopher. 2018. Trans-Pacific Partnership: what the deal is and what it means for Australia. *The Guardian,* 9. března 2018. Dostupné na: https://www.theguardian.com/world/2018/mar/09/trans-pacific-partnership-what-the-deal-is-and-what-it-means-for-australia

Kozloff, **N**icolas. 2011. WikiLeaks cables: The great equaliser in Peru. *Al Jazeera*,2.

června 2011. Dostupné na: https://www.aljazeera.com/indepth/features/2011/06/2011627179165204.html

LAND. 2011. *Peru´s Humala surprised by Obama during White House meeting, holds talks with Clinton.* Dostupné na: http://latindispatch.com/2011/07/07/perus-humala-surprised-by-obama-during-white-house-meeting-holds-talks-with-clinton/

La República. 2002. Hamilton se despidió de Toledo en Palacio. 8. července 2002. Dostupné na: http://larepublica.pe/politica/342671-hamilton-se-despidio-de-toledo-en-palacio

La República. 2006. *Toledo celebra firma de TLC.* 28.června 2006. Dostupné na: https://larepublica.pe/politica/278683-toledo-celebra-firma-de-tlc

La República. 2010. Alan García y Barack Obama en su primer encuentro en la Casa Blanca. Youtube, 1. června 2010. Dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=rsRJfeOvNwI

La República. 2011. El recorrido político de Ollanta Humala: De Locumbo a Palacio de Gobierno. 6.června 2011. Dostupné na: https://larepublica.pe/politica/546469-el-recorrido-politico-de-ollanta-humala-de-locumba-a-palacio-de-gobierno

Lima 2169. 2000. *The State of Military on the Eve of Elections. Embassy of the United States in Lima.*. Dostupné na: https://nsarchive2.gwu.edu//NSAEBB/NSAEBB72/tmontesinos6.pdf

Living Peru. 2007. Peru´s President Alan García Thanks Alejandro Toledo and George W. Bush. 5. prosince 2007. Dostupné na: https://www.livinginperu.com/news-5234-politics-perus-president-alan-garcia-thanks-alejandro-toledo-and-george-w-bush/

Marquis, Christopher. 2000. (a.). Officials Say Skeptical U.S. Plans to Work With Fujimori. *The New York Times.* Dostupné na: https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/library/world/americas/072300peru-fujimori.html

Marquis, Christopher. 2000 (b.). Fujimori Asks Washington for Backing on Peru Transition. *The New York Times.* Dostupné na: https://www.nytimes.com/2000/09/30/world/fujimori-asks-washington-for-backing-on-peru-transition.html

Marquis, Christopher – Myers, Steven Lee. 2001. U.S. Response Guarded, Calls Downed Plane „Tragic Error". *The New York Times.* Dostupné na: https://www.nytimes.com/2001/04/23/world/us-response-guarded-calls-downed-plane-tragic-error.html

Mc Dermott, Jeremy. 2002. Bush Peru visit goes on despite death blast. *The Telegraph*, 22. března 2002. Dostupné na: https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/peru/1388551/Bush-Peru-visit-goes-on-despite-death-blast.html

Meisler, Stanley. 1997. Clinton Extols Peruvian Leader´s Crisis Response. *LA Times*, 4. února 1997. Dostupné na: http://articles.latimes.com/1997-02-04/news/mn-25369_1_peruvian-leader

Memorandum of telephone conversation. 1992. *Telcon with Alberto Fujimori, President of Peru on April 20, 1992*. Dostupné na: https://www.scribd.com/document/344515191/Fujimori-Bush-1992

Nation Master. http://www.nationmaster.com/au

Organización de los Estados Americanos. 2002. *Misión de Observación Electoral. Elecciones Generales Perú.* Dostupné na:

http://www.oas.org/sap/publications/2001/moe/peru/pbl_34_2001_spa.pdf

OAS (Organization of the American States). 2009. *Statement of U.S. Trade Representative Susan C. Schwab Regarding Entry into Force of the Peru FTA.* Dostupné na: http://www.sice.oas.org/TPD/AND_USA/Negotiations/Entry_force_e.pdf

OAS (Organization of the American States). 2018. *Peru-United States PTPA.* Dostupné na:http://www.sice.oas.org/TPD/AND_USA/PER_USA_e.ASP

Office of the Historian. *Hillary Rodham Clinton*. Dostupné na: https://history.state.gov/departmenthistory/travels/secretary/clinton-hillary-rodham

Páez, Ángel. 2008. Protest against Bush and Alan García. *Bilaterals.org.* Dostupné na: https://www.bilaterals.org/?protest-against-bush-and-alan&lang=es

Palmer, David Scott. 2006. *U.S. Relations with Latin America During Clinton Years. Opportunities Lost or Opportunities Squandered?* University Press of Florida. ISBN 978-1-61610-142-8. Dostupné na: https://florida.theorangegrove.org/og/file/5dedc6a3-b8f2-751f-c9e1-e785a3a2e22b/1/9781616101428PalmerToOGT.pdf

Peace Corps. 2018. *Peru*. Dostupné na: https://www.peacecorps.gov/

Perú.com. Retro. George W.Bush visita Lima en 2002. Dostupné na: https://peru.com/retro/personajes/george-w-bush-visita-lima-2002-noticia-437331

Perú 21. 2017. Alejandro Toledo y las frases que dejó en su última campaňa presidencial. 10. únor 2017. Dostupné na: https://peru21.pe/politica/alejandro-toledo-frases-dejo-ultima-campana-presidencial-66013

Peru Reports. 2018. *Foreign Direct Investment*. Dostupné na: https://perureports.com/foreign-direct-investment-fdi/

Peruvian Times. 2010. García blames Peru´s rising coca production on U.S. drop in aid. 6. září 2010. Dostupné na: http://www.peruviantimes.com/06/garcia-blames-perus-rising-coca-production-on-u-s-drop-in-aid/7977/

Placek, Kevin. 2012. Democratic Peace Theory. *E-International Relations Students*. 18. února 2012. Dostupné na: http://www.e-ir.info/2012/02/18/the-democratic-peace-theory/

PPK (Pedro Pablo Kuczynski). 2010. *Biografía*. 30. září 2010. Dostupné na: https://web.archive.org/web/20110819081403/http://www.ppk.pe:80/biografia

Public Papers of the Presidents. Administration of George Bush, 1992. *Exchange With Reporters Prior to Discussion With President Alberto Kenyo Fujimori of Peru in San Antonio, Texas. February 26, 1992*. Dostupné na: https://www.archives.gov/federal-register/publications/presidential-papers.html

Reuters. 2016. Peru president calls TPP´s exclusion of China worrisome. 20. září 2016. Dostupné na: https://www.reuters.com/article/us-tpp-peru/peru-president-calls-tpps-exclusion-of-china-worrisome-idUSKCN11Q01E

Reuters. 2017. Peru´s president tells Trump he favors bridges to walls. 24. února 2017. Dostupné na: https://www.reuters.com/article/us-peru-usa/perus-president-tells-trump-he-favors-bridges-to-walls-idUSKBN1632F8

Reuters. 2018. Tillerson to visit Peru and Colombia, dogged by Trump aid threat. 6. února 2018. Dostupné na: https://www.reuters.com/article/us-argentina-usa-tillerson-south-america/tillerson-to-visit-peru-and-colombia-dogged-by-trump-aid-threat-idUSKBN1FO0RQ

RPP Noticias. La conversación entre Fujimori y George Bush tras el 5 de abril. 2017. 8. dubna 2017. Dostupné na: http://rpp.pe/politica/historia/la-conversacion-entre-fujimori-y-george-h-w-bush-tras-el-5-de-abril-noticia-1042719

San Antonio Drug Summit. 1992. *Presidents meet with reporters in Sant Antonio to talk about the latest international anti-drug efforts.* (videozáznam). Dostupné na*: https://www.c-span.org/video/?24700-1/san-antonio-drug-summit*

Salazar, Milagros. 2007. U.S. Aid in Free Fall as Cocaine Production Soars. *IPS News*, 23. února 2007. Dostupné na: http://www.ipsnews.net/2007/02/drugs-peru-us-aid-in-free-fall-as-cocaine-production-soars/

Taft-Morales, Maureen. 2009. Peru: Current Conditions and U.S. Relations. *Congressional Research Service.* Dostupné na: http://securityassistance.org/sites/default/files/R40716.pdf

Taj, Mitra. (2018). U.S., Peru agree to keep collaborating in drugs trafficking fight. *Reuters*, 5. února 2018. Dostupné na: https://www.reuters.com/article/us-peru-usa-tillerson/u-s-peru-agree-to-keep-collaborating-in-drugs-trafficking-fight-idUSKBN1FP2NG

Támara, Alberto Arequiopeňo – Jimenéz Mayor, Juan F. *Las relaciones del Perú y los Estados Unidos: ¿Hacia un nuevo enfoque?* Dostupné na: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiDir3xi_3ZAhVE1ywKHbh3CO8QFggnMAA&url=http%3A%2F%2Frevistas.pucp.edu.pe%2Findex.php%2Fpensamientoconstitucional%2Farticle%2Fdownload%2F3401%2F3249&usg=AOvVaw2nY3J_g4x5JR1E_qYhcHY4

Tegel, Simeon. 2016. Peru welcomes Obama, but worries its U.S. trade deal could unravel under Trump. *The Washington Post*, 19. listopadu 2016. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/11/19/peru-welcomes-obama-but-worries-its-u-s-trade-deal-could-unravel-under-trump/?noredirect=on&utm_term=.e25191d30d2f

TeleSUR tv. 2011. Primer discurso de Humala como presidente de Perú. Youtube, 28. července 2011. Dostupné na:https://www.youtube.com/watch?v=H4rnvngu0r4

The American Presidency Project. 1991. *George Bush. Remarks Following Discussions With President Alberto Fujimori of Peru*. 17. září 1991. Dostupné na: http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=19990

The American Presidency Project. 1992. *George Bush. The President´s News Conference With the Drug Summit Participant in San Antonio.* 27. února 1992. Dostupné na: http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=20657

The American Presidency Project. 2016. B*arack Obama. Press Release – Readoutof the President´s Call with President-Elect Pedro Pablo Kuczynski of Peru.* 20. června 2016. Dostupné na: http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=117630

The Christian Science Monitor. 1991. *Fujimori to meet with president Bush. United Press International.* 18. září 1991. Dostupné na: https://www.csmonitor.com/1991/0918/18082.html

The New York Times Archives. 1992 (a.). U.S., Condemning Fujimori, Cuts Aid to Peru. Dostupné na: https://www.nytimes.com/1992/04/07/world/us-condemning-fujimori-cuts-aid-to-peru.html

The New York Times Archives 1992 (b.). Bush Backs Outside Pressure to End Peru´s Crisis. Dostupné na: https://www.nytimes.com/1992/04/11/world/bush-backs-outside-pressure-to-end-peru-s-crisis.html

The New York Times. 2001. U.S. Missionaries on Plane Downed by Peru.21. dubna 2001. Dostupné na: https://www.nytimes.com/2001/04/21/world/us-missionaries-on-plane-downed-by-peru.html

The Obama White House. 2013. *President Obama´s Bilateral Meeting with President Humala of Peru.* Youtube, 11. června 2013. Dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=27RAyt16ENc

The Library of Congress. 2006. *Andean-U.S. Free-Trade Agreement Negotiations.* Dostupné na: http://nationalaglawcenter.org/wp-content/uploads/assets/crs/RL32770.pdf

The Times of Israel. 2017. Peru president, son of Jewish refugee , tells Trump he prefers bridges to walls. 26. února 2017. Dostupné na: https://www.timesofisrael.com/peru-president-son-of-jewish-refugee-tells-trump-he-prefers-bridges-to-walls/

The Washington Post. 2002. Peru hopes Bush visit will launch new partnership. Dostupné na: http://www.washingtonpost.com/wp-adv/specialsales/spotlight/peru/bushvisit.html

The White House. 2002. *President Bush Meets with President Toledo in Peru*. 23. března 2002. Dostupné na: https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/03/20020323-13.html

The White House. 2003. *Andean Trade Promotion and Drug Eradication Act.* 10. března 2003. Dostupné na: https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/10/20021031-9.html

The White House. 2006. *President Bush Welcomes President García of Peru to the White House*. 10. října 2006. Dostupné na: https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2006/10/20061010-4.html

The White House. 2016. *Press Conference by President Obama in Lima, Peru*. 20. listopadu 2016. Dostupné na: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/11/20/press-conference-president-obama-lima-peru

UNODC. 2003. *Peru: Country profile*. Dostupné na: https://www.unodc.org/pdf/peru/peru_country_profile_2003.pdf

UNODC. 2014. *World drug report 2014*. Dostupné na:

https://www.unodc.org/documents/wdr2014/World_Drug_Report_2014_web.pdf

USAID. 2018 .*U.S. Foreign Aid by Country.* Dostupné na: https://explorer.usaid.gov/cd/PER

USAID Library. *U.S. Overseas Loans and Grants and Assistance from International Organizations? Obligations and Loan Authorizations*. Dostupné na: https://www.usaid.gov/results-and-data/data-resources

US Census Bureau. (2018). *Trade in Goods with Peru*. Dostupné na: https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c3330.html

US Department of State. (2001). *Extradition Treaty Between the United States of America and Peru*. Dostupné na: https://www.state.gov/documents/organization/206788.pdf

US Department of State. 2011. I*nternational Narcotics Control Strategy Report. Vol. I. Drug and Chemical Control.* Dostupné na: https://www.state.gov/documents/organization/156575.pdf

US Department of State. 2014. I*nternational Narcotics Control Strategy Report. Vol. I. Drug and Chemical Control.* Dostupné na: https://www.state.gov/documents/organization/222881.pdf

US Embassy in Peru. 2017. *Sections and Offices*. Dostupné na: https://pe.usembassy.gov/embassy/lima/sections-offices/

US International Trade Commission. 2006. *U.S. - Peru Trade Promotion Agreement: Potential Economy-wide and Selected Sectoral Effects*. Dostupné na: https://www.usitc.gov/publications/docs/pubs/2104f/pub3855.pdf

Vértiz, Abdías. 2014. *Del APTA al ATPDEA y hacia un tratado de libre comercio? Una nueva oportunida de desarrollo para el comercio internacional entre los Estados Unidos y el Perú.* Dostupné na: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwjH6e2muozaAhWNZ1AKHXxODlYQFgguMAE&url=http%3A%2F%2Frevistas.pucp.edu.pe%2Findex.php%2Fforojuridico%2Farticle%2Fdownload%2F18374%2F18616&usg=AOvVaw3BK8E1Ld7OANy2mL1NsvxQ

Wikileaks. *Cablegate. Diplomatic cables from 2003 to 2010*. Dostupné na: https://wikileaks.org/plusd/?qproject[]=cg&q=

Wilson, Scott – DeYoung, Karen. 2009. Obama Urges Equal Partnership With Latin American Countries. *The Washington Post*, 18. dubna 2009. Dostupné na: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/04/17/AR2009041700389.html

WITS – World Integrated Trade Solution. 2018. *Peru Trade at a Glance: Most Recent Values.* Dostupné na:https://wits.worldbank.org/CountrySnapshot/en/PER

World Bank Open Data. *Peru*. Dostupné na: https://data.worldbank.org/country/peru

Wordliczek, Rafal. 2015. Foreign Policy of the United States Towards a Region of Low Interest: Case Study of Peru. *E-Journal of American Studies in Hungary*. Vol. XI, No. 2. Dostupné na: http://americanaejournal.hu/vol11no2/wordliczek#4fn